

ROMANIA

278 MAI 2025

Dunărea de Jos

consiliul județean Galați centrul cultural „Dunărea de Jos” Galați

© Dima Carmen

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
PREȘEDINTE: Costel FOTEA

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
MANAGER: Vali Viorel SANDU

REDACȚIA:
Redactor șef: Florina Zaharia
Redactori: Alina-Simona Constantin, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.
Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:
https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

RafTârg

Ziua Mondială a Cărții și a drepturilor de autor 23 aprilie 2025

Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural Dunărea de Jos în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Sud Est au celebrat Ziua Mondială a Cărții (23 aprilie) prin proiectul RaftTârg (un raft cu titluri, povești și scriitorii!), un proiect inedit care vine cu îndemnul: *Te rugăm, te implorăm, du-te și aruncă-ți televizorul, iar în locul lui poți monta un raft minunat pe perete! (Roald Dahl)*

În ziua de 23 aprilie 2025, începând cu ora 11.00 în sala de spectacole a Centrului Cultural Dunărea de Jos s-a desfășurat o dezbatere despre *Inteligența Artificială și Drepturile de Proprietate Intelectuală* avându-i ca invitați pe specialistul în AI și Protecția Datelor, Alexandru Georgescu și pe directorul Editurii Eikon, Valentin Ajder.

Invitatul special al zilei a fost Editura Eikon, o editură care publică și promovează scriitorii gălățeni.

Sebastian Crafcuic, elev al Colegiului Costache Negri a susținut un recital de vioară.

Publicul, cititorii și partenerii acestui proiect au primit cadouri personalizate și cărți editate de Centrul Cultural Dunărea de Jos și Uniunea Scriitorilor din România.

Amfitrionii acestui proiect au fost Vali Viorel Sandu, managerul CCDJ și Florina Zaharia, inițiatorul proiectului RaftTârg!

Valentin Ajder și Georgescu Alexandru

Scena viselor triumfătoare

Octavian MIHALCEA

Reunind trei cărți de versuri, *Vraja orei*, *Semne* și *Plecarea șarpelui*, volumul Crisulei Ștefănescu, *Himere* (Editura Aius, Craiova, 2024), ne conectează la o vibrație lirică dintre cele mai puternice. Sunt puse în valoare focalizări a căror propensiune imaginativă îndreaptă către tentația depășirii limitelor. Fiecare poezie pare un detaliu dintr-un maximal tablou al unei vieți pline de semne. Spiritul de finețe este preponderent.

Atunci când intervin, episoadele dramatice au în proximitate configurarea evadărilor îndrăgostite. Nesiguranța legată de cele viitoare va determina îngrijorări neocultate. Peisajele interioare din poezia Crisulei Ștefănescu realizează nu o dată sinteza incandescenței cu seraficul, a regatului teluric cu impalpabilele regiuni onirice. În oglinzile verbului sunt profilate numeroase plăsmuiri ale celor întâmplare sau în curs de a popula scena viețuirii. Iese imediat în evidență următoarea ipostază, parcă înfățișând-o pe Shakti, inspiratoarea orientală a pasiunii care transfigurează: *M-am convertit la o religie senzuală./ Sunt când liană,/ când zeităte cu mii de brațe/ pentru îmbrățișare./ Nimic din trupul tău,/ aluat și lut,/ de care toată aș vrea să mă pătrund,/ să nu rămână în uitare. (Convertire)* Melosul celor încă nedesluite este omniprezent, factor important pe calea edificării

știutei uniuni inițiatice. Recognoscibilele particularități caracteristice romantismului conferă un parfum aparte poeziilor Crisulei Ștefănescu. Promisiunile iubirii sunt inalterabile, la fel ca ritmul măcinărilor interioare. Intervine și angoasa, condiție limită care hrănește sarabanda suplicierilor, acolo unde metafora ia dimensiuni puțin bănuite. Mutațiile amoroase nasc peisaje a căror poeticitate are un incontestabil caracter penetrant: *Cum te-am iubit, cu câtă disperare,/ de mă împiedicam în propriul mers/ și gleznele-mi se răsuceau a floare.// Ca o nălucă mă pierdeam în visul tău/ și cât aș mai fi vrut să mă visezi, oh, Doamne!// Frunza cădea pe lungul drum pietros/ și ploile mă picurau cu toamne.// Cum îmi spuneam sub arborii aprinși:/ iubirea lui și dorul lui de m-ar ajunge,/ eu nu în stană de piatră m-aș preface,/ ci în femeie cu sâni grei,/ cireșe mari, pocnind de sânge! (Cum te-am iubit)* Poeta se lasă în voia somnului dominator, prilej pentru călătorii luminoase întru revelație.

Fluiditatea ascensională particularizează discursul poetic. Corporalizarea alunecă adeseori înspre delicii impresionante, cu inimi și vise înălțându-se. Ochii pasionali au valoare de reper, în condițiile în care magnetismul sufletesc vizează un triumf iluminant. În alt registru, este amintită figura

lui Alexandr Zinoviev, pentru a menține vie imaginea celor ce au luptat cu negativitatea. Totul va fi resimțit acut la nivel visceral, sinele poetic interacționând cu neuitarea și solitudinea nocturnă. Spiritul artistic se înfioară printre atât de eclecticile valuri.

Cascada temporalității lasă asupra noastră ceva asemănător cicatricelor. Izbucnire a suprarealului, asemănătoare unei pânze de Chagall, *S-a dezlănțuit deodată furtuna./ Prin aer zboară cireșe și frunze/ și o capră vioară amăgind luna.// Mama ține de geam/ să nu-l ia vântul./ Eu țin cât pot și tot ținând/ mă tai la limbă cu cuvântul.// Deasupra casei trece un horn./ Coșarul îmi face semn s-adorm./ Un vecin cântă la clavecin/ să potolească stihiiile./ Mama uită de geam/ și sar țandări cu miile.// Cântă de acum prea multe viori./ Tata își astupă urechile/ și se acoperă cu flori. (Furtuna)* Dar viziunile care au drept punct de plecare diminuarea speranței sunt tot mai frecvente.

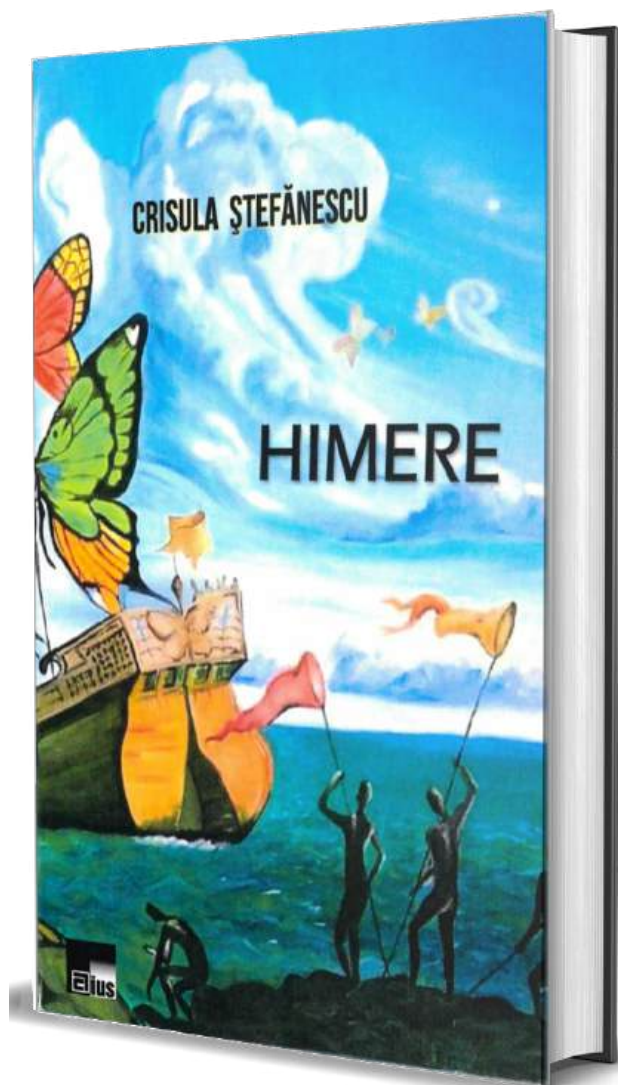
Drama dezrădăcinării are consecințe greu estimabile, pecețile thanatice fiind greu de înlăturat. În prezentele circumstanțe, un potențial dublu al eului, salvator, este absolut necesar. Refugiul în cuvânt, prevestind maximalități, are parte de pericole manifeste. Apelul la o transcendență izbăvitoare potențează efectele lirismului profesat de Crisula Ștefănescu. Marele Somn e imaginat într-o relaționare cu glisările misteriosofice.

Aici, ideea de transfigurare primează. Luxuriant, simbolurile facilitează arderea etapelor. Unele poezii ne proiectează dincolo de noi, dincolo de ceea ce știam despre suflet. Aparițiile angelice vor trebui să facă față unui mediu care flagelează: *Se împleticește timpul/ în limbile pendulei/ și-albastrul ochi al zilei/ se închide încet, încet./ Îngerii, grei de apă,/ își strâng aripile la piept/ și se retrag în toamnă.// E un timp ca*

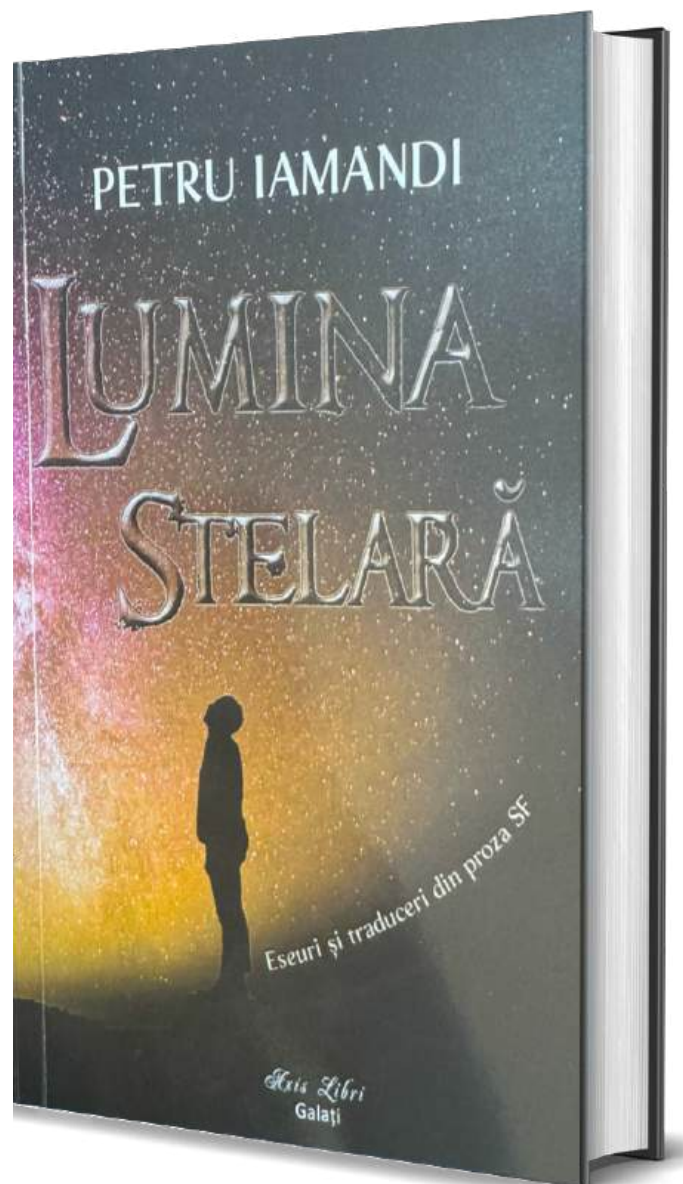
un blestem,/ născut de un cer de ceară,/ sătul de așteptare,/ un timp bolnav de gălbinare,/ un timp neiertător,/ fiară flămândă care sare/ la gâtul unei căprioare.// Îngerii mei înaintează în iarnă,/ bieți îngeri căprioare,/ cu resemnarea stinsă/ a celei care moare. (Neîndurare) Pătrunderile mistice au o frecvență susținută. Cromaticile spaimei zugrăvesc mari fresce saturniene.

Se arată mirajul sângerând, fantezia teribilă dintr-o arie venețiană amintind moartea, neantul cutremurător. Parcă simțim tremorul poetic al lui Emil Botta, dansurile din inima somnului necruțător. Constantă soteriologică, pasiunea amoroasă conduce la trăirea extatică în clipă. Virtuozitatea sentimentelor trezește nebănuite puteri sufletești. Sincretismul bucuriei cu tristețea generează tablouri poetice care nu pot fi uitate ușor. Athanorul creativ propriu Crisulei Ștefănescu comprimă și dilată stările intime, scoțând la iveală impulsuri himerice accentuate. O particularitate thanatologică: *Mă strigă noaptea păsări/ care-au murit demult./ Nimeni din jur n-aude,/ eu singură le-aud.// Încremenit în umbră,/ un înger plânge mut.// Mă strigă noaptea păsări/ care-au murit demult. (Mă strigă noaptea păsări)* Corespondențele între târâmurii cunosc amplitudini de-a dreptul abisale.

Cât despre amintiri, acestea poartă unele tainice însemne cu fior terminal. Poeziile din volumul *Himere* dovedesc inedite virtuți plastice, pe calea către dobândirea mult invocatei Iubiri. De asemenea, filonul metafizic poartă cu el spirala întrebărilor esențiale care doresc să aibă ca finalitate sacralizarea materiei. Puritatea fluidelor prime este recognoscibilă în multe locuri din carte, descinse fiind din pasionantul joc al Vieții cu Moartea. Vom încheia citând o poezie situată oniric în siajul lui Virgil

Mazilescu, cu a sa *Dormi, dragostea mea*, inclusă în volumul *Fragmente din regiunea de odinioară* (1970). În viziunea Crisulei Ștefănescu, ne întâmpină următoarele: *Dormi, dragostea mea,/ și nu lăsa ca somnul/ să ți-l tulbure vreun gând/ și nu ți-l tulbure vreun vis,/ nu te speria/ și mai ales nu te trezi să vezi/ că leagănul în care dormi/ e un mormânt.// Dormi, dragostea mea,/ și nu lăsa ca somnul/ să ți-l tulbure vreun gând/ și nu ți-l tulbure vreun vis,/ nu te speria/ și mai ales nu te trezi să vezi/ că din același leagăn/ eu îți cânt. (Cântec de leagăn)*

Lumina Stelară

Petru Iamandi

Editura Axis Libri

Galați, 2025

Conferințele Caffeziei Psihanaliză, poezie și cafea

Georgiana DRAGOMIR

Profund onorată și inspirată de invitația de a mă bucura de lumea artei poetice, mi-am dorit să vă pot împărtăși, pe cât posibil, o experiență inedită a artei psihanalitice. Așadar, vă invit să parcurgem împreună o călătorie în mintea și sufletul unui psihanalist-poet. Îl vom invita pe divanul nostru imaginar și, în tradiția clasică a asocierii libere, vom fi observatorii gândurilor și trăirilor sale, folosind prin alternanță când instrumente psihanalitice, când instrumente literare.

Personajul nostru este un bărbat, psihanalist și poet, care a fost invitat să scrie un eseu. El ne împărtășește propriile gânduri plecând de la întrebarea „Au poezia și psihanaliza ceva în comun?”. Vom remarca împreună lumea sa interioară, ne vom întâlni cu poeți și psihanaliști celebri. În plus, deloc întâmplător, periplu nostru prin psihicul uman va fi însoțit și de cafea, cu simbolismul ei generos! În tradiția psihanalizei aplicate vă invit să vă lăsați atenția să plutească neîngrădit și să observați ce asocieri și interpretări proprii vi se conturează în minte la citirea acestui text.

În casa sa de la munte, Psihanalistul se așază să gândească despre psihanaliză și poezie în timp ce Poetul se așază să se contemple la poezie și psihanaliză. Ce se va naște: un eseu sau un poem?

Înainte de a începe să scrie, Psihanalistul crede că pentru cititori eseu științific ar putea fi o provocare, pentru că ar putea părea prea complex și ei ar putea să respingă lectura, așa încât caută un „cârlig”. El se gândește să-și înceapă scrisul cu ceva de genul „este interesant să ne imaginăm toate procesele neuronale care sunt activate în cititorul de poezie”. Se oprește și se întreabă: dar, înainte de asta, oare cum erau procesele neuronale la poet când își scria poemul? „Pentru că scriitorul și cititorul pot fi două fețe ale aceleiași monede”, gândește el. Își dă seama că este ca un psiholog care încearcă să explice fenomenele mentale creative din perspectiva neurofiziologiei și își amintește de studiile sale asupra operei lui Freud, din primele lui texte numite „Proiect de psihologie pentru neurologi”. Găsește fascinant să se aventureze în acest tărâm, așa cum este acum fascinat de ceea ce ar putea crea pe ecranul computerului din fața sa.

Poetul așezat în fotoliu își imaginează că muntele pe care îl vede prin fereastră se apropie până intră în cameră, contopindu-se cu peretele, formând un tablou uriaș în fața ochilor lui. Cuvântul „gazelă”, apoi imaginea unei gazele alergând, îi vin în minte. Devine foarte entuziasmat fără să știe de ce. Blana bej a animalului îi captează toată atenția, în timp ce se întreabă de ce ar

trebui să fugă o gazelă dacă nu pentru a scăpa de un prădător, care ar putea fi un leu și care, dacă o va ajunge, îi va sări drept la gât și își va afunda colții în ea doborând-o. Gazela este prada felinei. I se pare necruțător să înceapă așa scrisul și chiar se îndoiește că va fi în stare să redacteze ceva. Atunci îi răsare în minte, fără să știe de ce, sintagma „muntele misterios cafeniu” și este frapat de faptul că îl entuziasmează la fel de mult ca atunci când i-a venit cu cuvântul „gazelă”. Își imaginează că vede un munte de cafea măcinată, își amintește aroma ei, își amintește călătoria cu ani în urmă într-o țară din sud-americană. Gândește „vegetație luxuriantă”, „viață” și „mister”. Îi trece apoi prin minte că atunci când o gazelă fuge, s-ar putea să nu fugă doar de un prădător, ci și de o gazelă-mascul, ca și când ar participa la un fel de ritual de împerechere cu cel care ar putea alerga în spatele ei.

Îi vine în minte versurile lui Bécquer:

Ce este poezia? Spui în timp ce-ți fixezi pupila albastră pe pupila mea.

Ce este poezia? Și mă întrebi pe mine asta? Poezia... ești tu.

„Poate că leul care vânează gazela este un bărbat care își propune să cucerească o femeie” gândește el. Iar muntele de cafea? Un parfum, o băutură, zaț, depuneri,... fecale, fixație anală! „Prea multa psihanaliza!” exclamă la propriile interpretări, care par forțate, artificiale, de parcă ar fi vrut să îmbine cu forța psihanaliza cu poezia, cu ipoteze teoretice, distanțându-se complet de emoția inițială provocată de gazela bej și de muntele misterios de cafea.

Psihanalistul este copleșit de cantitatea enormă de publicații, inclusiv cărți și articole, pe care ar trebui să le revizuiască pentru a-și scrie eseu despre poezie și psihanaliza. „Ce-ar fi să îmi las mintea să zburde?” își spune, la fel cum se face în libera asociere pe care o sugerează pacienților săi pentru că știe foarte bine că este o metodă de acces la inconștient. Spune orice îți trece prin minte, oricât de „irrelevant” sau „ridicol” ți s-ar părea.... Primul lucru care-i vine este că mai degrabă decât să încerce să țină o prelegere pretinzând că are deja cheia cunoașterii, ar fi mai bine să se gândească la practica lui cu pacienții săi: „unde este poezia acolo, dacă există?”

Poetului îi vin cuvintele „*străfulgerare*” împreună cu o senzație luminoasă ca un fulger care pune capăt întinericului. Închide ochii și se lasă îmbibat de ploaia tropicală a acelei țări pe care a vizitat-o cu ceva timp în urmă, de ploaia care cade pe frunzele plantelor de cafea, de parcă și el ar fi o plantă de cafea. „Poezia ești tu, poezia ești tu”... repetă iar și iar. Bécquer îi spune femeii că este poezie. Bécquer vrea să o cucerească. Femeia-gazela, când a întrebat „ce este poezia?”, se oferea gazelei-mascul Bécquer, într-o curte reciprocă.

Psihanalistul crede că dacă se întreabă unde ar fi poeticul într-o ședință de psihanaliză se întreabă despre ceva ce se ivește între doi oameni (psihanalist și pacient), produsul relației dintre doi oameni, ceva ce ar putea „reprezenta” un copil simbolic al amândurora, ca „fructul iubirii” unui cuplu. „În ședința terapeutică, interpretarea pe care analistul o dă pacientului său ar putea fi acest fruct, la fel cum ar putea fi un vers, sau o rimă pentru poet”, deduce el, „ceea ce ar însemna că... văzut în termenii pulsionali din modelul freudian... dacă ceea ce mobilizează gândirea ca simbol este dorința ca simbol... în interacțiunea dintre ceea ce spune pacientul și ceea ce analistul îi interpretează... în acel moment pulsiunea erotică a ambilor este

„descărcată”, așa cum crede el că ar crede Freud.

Poetul revine la muntele cafelei și se gândește la o ceașcă aburindă, cu conținutul ei incandescent și izbucnește în râs de asocierea grosolană cu „căldura” ceștii, adică cu dorința sexuală. Apoi observă că dorința sexuală se mai numește și „consum”: gazela este „devorată” de leu sau cele două gazele „se sorb sau se mănă” una pe cealaltă în ritualul de împerechere. Ceea ce contează atunci este ce i-a răspuns Bécquer fetei: mai mult decât „împerecherea” ca destinație, ar fi invitația către o călătorie transcendentă... de parcă fata cu întrebarea ei l-ar fi invitat pe poet în această „călătorie”: un mod de a cuceri, de a seduce, un fel de ritual de împerechere simbolic.

Psihanalistul își amintește că Freud a început mai târziu să vorbească despre „pulsivitatea de viață” mai degrabă decât despre pulsivitatea sexuală. Pulsivitatea de viață tinde să adune, să unească. „Dacă întâlnirea dintre un psihanalist și pacientul său are ceva poetic, ceea ce îi unește trebuie să fie Eros sublimat”, gândea el, adică pulsivitatea desexualizată așa cum a propus Freud definind folosirea acelei cantități de energie pulsională într-o acțiune benefică, în slujba celorlalți. Gândul, calea, modul cum „potrivește” poetul cuvintele în actul de a crea un vers, la fel cum psihanalistul „captează” sensul inconștient al comunicărilor făcute de pacientul său și îi răspunde „potrivind” interpretarea ar fi rezultatul sublimării pulsivității vitale.

Dar ce este mai exact „poezia”? se întreabă poetul, dându-și seama că încearcă să „psihanalizeze”, să „descompună”, să traducă în unități inteligibile care pot fi împărtășite, o experiență atât de obișnuită, atât de firească și, într-un fel, ireductibilă,

imposibil de împărtășit ca atare. „Poezia ești tu” își răspunde și râde din nou. „Ce creativ e Bécquer!”, răspunsul lui este suficient de larg încât să evoce în cititor milioane de răspunsuri posibile: ca o invitație la o călătorie de descoperire. Și poate că Bécquer are dreptate: poezia nu poate fi altceva decât o invitație de a evoca, de a „cupla”, de a deschide un spațiu, de a da un loc emoției, pentru că ideea că „poezia ești tu” generează emoție, alături de mister: ce ne emoționează? Femeia cu ochi albaștri sau trăirea lui Bécquer? Își amintește de intensitatea iubirilor sale, de acei „fluturi în stomac” pe care i-a simțit de atâtea ori.

Poezia se găsește – după cum bine știe poetul și așa cum arată răspunsul echivoc al lui Bécquer – tocmai în ceea ce nu se spune, sau în ceea ce se transmite fără a fi spus, ceea ce evocă cuvintele, invitația la călătorie.

„A interpreta un pacient, crede Psihanalistul, înseamnă tocmai a descoperi un mister”. Însă misterul nu se termină aici, pentru că după găsirea unui sens vine o altă taină, și alta și alta; de parcă psihanaliza ar parcurge un drum nesfârșit de revelații, de parcă ar fi mereu ceva „mai mult” la care nu se poate ajunge... „misterul interiorului și conținutul corpului mamei?” se întreabă el brusc, evocând ipoteza Melaniei Klein ca fiecare bebeluș ar fi intrigat să știe ce se afla în interiorul corpului mamei. „Poate”, își răspunde el, fără a fi pe deplin sigur, „e că misterul a fi îndrăgostit de o alta persoana care nu ești tu însuși, chiar dacă ne-am dori să fim noi înșine”. Aici e ceva iluzoriu: trăim prin celălalt, ca și când celălalt ar fi unul, deși, pe de altă parte, știm că nu este așa.

Această comunicare profundă are loc și între un pacient și analistul său. Aceasta este poezia: misterul ce evocă o interpretare?

„Poezia ești tu”, repetă Poetul, apoi simte că a venit timpul... că „cineva” în interiorul lui își cere cafeaua. Poate mai târziu va putea să se așeze și să încerce să scrie despre poezie și psihanaliză, deși nu știe ce va fi. Apoi realizează că și leul și gazela au aceeași blană bej.

Psihanalistul realizează că, din descrierile inconștientului făcute de Freud, s-ar putea gândi că în ambele situații (psihanalitic și poetic), există o legătură intensă, un tranzit intens între ceea ce acest autor a numit „reprezentări ale lucrurilor” (amintiri inconștiente ale experiențelor) care transcend fluid spre „reprezentările cuvântului” (care denumesc, dar în conștient, reprezentări), că se poate merge cu ușurință înainte și înapoi între amintirile cele mai vechi, cele mai elementare, cum ar fi mirosul mamei, tonul ei particular al vocii, senzația de a fi ținut în brațe și amintirile care au fost încorporate mai târziu în dezvoltarea cuvintelor ca atare (de exemplu, pentru senzațiile tocmai menționate, au apărut cuvintele „mamă”, „sân”, „voce”, „legănare”, „îmbrățișare”).

Psihanalistul este gata de o concluzie. „Poezia și psihanaliza par să aibă mult mai multe puncte în comun decât ar părea la prima vedere, și nu numai pentru că de la Freud încoace prima a hrănit-o pe cea din urmă, ci mai ales ca proces, prin felul în care mintea lucrează atât între psihanalist și pacientul său atunci când se naște o interpretare, cât și în poet când se conectează cu senzațiile care sunt tălmăcite apoi în cuvintele care îi vor permite să se exprime.

Ambele – interpretarea și creația poetică – sunt configurate ca o invitație la evocare, o propunere de călătorie către inconștient și, în acest sens, facilitează trecerea prin cele mai profunde emoții.”

Poetul, în timp ce din interiorul recipientului care conține muntele de cafea măcinată scoate câteva linguri pentru a-și pregăti amestecul, își amintește de o pătură bej sau de culoare aurie (nu e sigur) de pe canapeaua psihanalistei sale, cu mulți ani în urmă, care la rândul său i-a amintit - așa cum își amintește el acum - de o altă pătură catifelată maro-deschis, de pielea lui, de gazelă, „de mamă” se gândește – și imediat, în minte i se conturează imaginea tatăl său împreună cu mama sa, îmbrăcați în acele sacouri bej de catifea, luându-și rămas bun de la el, spunându-i că pleacă la o întâlnire la Club Leilor și el să fie băiețel cuminte până se întorc. Este copleșit de emoția de nedescris evocată de părinți și îi izvorăsc în minte câteva versuri pe care începe imediat să le scrie:

„Ce devin eu când călătoresc prin trupul tău, poezie? Poate un bob de cafea auriu care suspinăș ă-mi găsesc pacea în suflarea ta, ca doi învățăcei care se întâlnesc și își iau rămas bun în același timp.”

Pare că Psihanalistul a găsit inspirație pentru eseul său în aceeași sursă în care Poetul și-a găsit inspirație pentru poemul său: inconștientul devenit conștient, aici și acum.

Notă: acest text este o vigneta psihanalitică, izvorâtă din numeroase surse de inspirație: autori din domeniul psihanalitic, articole, conversații cu pacienți și opere literare. În acest amalgam al ideilor și trăirilor, prezentatoarea se recunoaște ca fiind o culegătoare și nu o autoare, o martoră a nașterii unui insight psihanalitic.

REM/ve

Penelopa ZADAR**carusel**

ne învârtim în cercuri concentrice
într-o lume căreia nu-i pasă
că la miliarde de kilometri distanță
Saturn strălucește ca un titan mut
care dă cu împrumut o zi din săptămână

limbile ceasului sunt doar două obiecte
mici și reci
care se deplasează mereu convențional
la fiecare trecere mai răzuiesc un strat din
cifrele de pe cadran
așa cum ștergi cu radiera greșelile de pe
foaia de examen

un dirijor intransigent conduce timpul după
regulile metronomului
eu vreau să-l ademenesc, să-l topesc
să-i dau lui Saturn o săptămână întreagă
să-mi încolțească ideile ca grâul în noaptea
de Sf. Andrei

sunt un teatru de vară fără spectatori
scena a înghețat în antract
îmbrăcată în cenușa vulcanului
singurul care a mai aplaudat

sunt singura vorbă care a mai rămas
când lumea s-a săturat
să vizioneze un film cu final așteptat
un film mut în care actrița a trăit și n-a mai
jucat

cinema paradiso

sunt un câmp de luptă când se ridică steagul
alb
și sanitarii vin să-și ia răniții din gropi
adânci
în care fumul îmbracă siluetele de humă
ciuruite de gloanțe, nu glumă

în zodia lui Lilith

am pus luna în praștie și am tras cu sete
să împrăști ciorile, surorile
Luna a aterizat mai încolo pe pietre
unde și-a trăit într-o secundă toate fazele
au amușinat-o doi vârcolaci
s-au depărtat dezamăgiți

mirosea a inimă frântă și plângea
cu lacrimi de sare care i-au săpat cratere
și i-au întors la față jumătatea

ciorile nu s-au speriat
s-au apropiat legănându-se cu milă
au băgat sub aripă globul de argilă
să-l dospească în zodia lui Lilith
să-l facă înapoi o Lună plină

evanescență

mi-am pierdut magia într-o noapte de joi
când s-au stârnit furtuni pe mări involburate
matrozii s-au încurcat în odgoane
ancora s-a pietrificat
corabia s-a scufundat
iar eu am eșuat într-o burtă de balenă
alături de un acordeon dezacordat
cortina de balenă proiectează holograme
din vieți trecute pe sub streșini ude
imagini tremurate înfășurate pe clape sparte
apoi se destramă

în depărtare o galenă demodulează un
cântec ratat
ejectat cu forța unui gheizer obosit
cred că mai am încă asul din mânecă
o să-l pun în buzunarul drept de la fustă
alături de cenușa poveștii cu Frumoasa
Adormită

joc de umbre

ajungi acasă, încui ușa și aprinzi lumina
dai haina jos
lepezi armura
ștergi zece măști
până când buzele-și recapătă curbura

din ochi lumina oglindește-n umbră

pe perete doar contur
ce să mai spun, lumina a oprit din drum
orice urmă de parfum
pielea ce arde
pietrele din spate
lanțurile calde de mătase
ce țin încătușate mișcările vibrante

desert

tarta cu rubarbă a fost degeaba
pe marginea chiuvetei paharul ciobit își
plânge rana
sticla goală așteaptă țigara
iar mintea, săraca, derulează la relanti
îngrijorări edulcorate cu netflix
mandale desenate lax din pix
pe foaia ultimă din blocnotes
plină de liste în exces
aieva cum e monstrul din Loch Ness

REM/veghe

pe marginea prăpastiei adie un vânticel
te-agăți de el ca de-un refren

pescarul de vise ascuns sub pleoape
aruncă momeala și-așteaptă
prin ochi lumina pătrunde în camera
obscură
și voalează filmul expus o secundă prea
lungă

în spatele epiglotei
o pasăre măiastră își face cuib de piatră
acolo-și hrănește puii cu carne de harpie
cu vise deșarte și vorbe necoapte

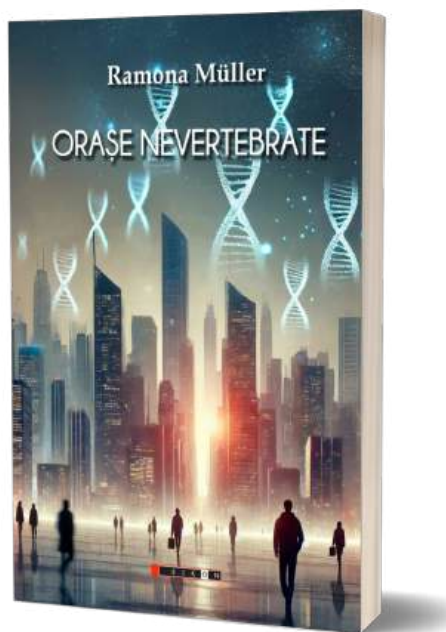
O cărămidă pentru un bonsai paradisiac:

raiul încape într-un cuvânt (bine zidit) liber

Adi G. SECARĂ

Cu o viață demnă de un personaj superatractiv de Jack London (un London al începutului de mileniu trei; sau, cum vă place, apropo de ceea ce amintim mai jos, aproape de ideatica unui Herman Melville!), Ramona Müller transfigurează experiența la modul liric, încercând aici, în cel mai nou volum al domniei sale, un fel de geografie metaforizantă la fel de incitantă, o geografie care invită la călătorii non-conformiste (primul poem chiar se intitulează „călătorie”, prefața lui Paul Aretzu pune și ea accent pe „îndepărtatele călătorii către sine”), dar, desigur, „călătoria” este doar un pre-text sau un post-text, importantă este roza, sau dacă vreți, poezia, poemul în sine, multiplele sale brațe gata să îmbrățișeze cititorul, și aici este și o poate nu prea subtilă trimitere către una dintre cele mai inteligente ființe, caracatițele, surori întru suferință absurdă cu cetaceele la care se referă într-un cutremurător și consistent poem Ramona, acest anti-căpitan Ahab, solidar cu toți anti-umanii capabili să distrugă, distrugă, dacă înțelegeți paradoxul faptului că, probabil, cei mai mulți vrem să fim buni, dar nu prea reușim!

Este vorba de textul „last place. balenele își mută (eco)locația pe insula

decepției” (p.26), un exemplu despre cum fiecare braț poate să scrie/ sau să nască poezie în fel și chip, un alt text intitulându-se „cum se naște poezia”: „imaginează-te omidă/ într-o grădină de flori/ n-aș vrea să te calc/ să te strivesc nepăsător/ relaxează-te/ situația asta nu va dura prea mult!/ doar până când vei experimenta/ exagerările și avantajele/ veșmântului în care frumusețea te așteaptă// ești minunată când zbori!” (p.84)

Din (între) „omida-realitate” și „fluturile-poezie”, poeta, cu o luciditate de invidiat, brevetează o agenție de turism interior, unde oglinzile ne arată și câte ceva din Antarctica (cum ca la aisberguri, inevitabil: „să încapă destulă poezie în calota Antarcticii”, p.17), Punta Arenas, cascada Iguazu, Quito, Republica... Ploiești, La Paz, San Pedro de Atacama, golful Dahlmann, Uschuaia (vă aduceți aminte de „Toate pânzele sus!”?), un alt oraș interzis ș.a.m.d.

Omul „îmbogățit” cu Lumea este pus în fața „orașului” (interzis sau nu), poate cu același spirit de critică precum Greta Thurnberg sau, dacă vreți, apropo de Ploiești, ca un Caragiale care vede totul, iar Nichita Stănescu un pic mai mult de atât („cât de normal este să locuiești în orașul/ în care Nenea Iancu îi face cu ochiul Îngerului blond?”, p.32), simte monstruosul (sau cum era citatul?), Orașul (umblător, ori „plutitor” și prin imaginația debordantă, ca în niște s.f.-uri, sau „scufundat” ca în Aderca, tot un s.f.) fiind ca o mare Matrioșka: „din afară nu vine niciun semn/ un tren se ascunde după un alt tren/ un oraș se divide în alt oraș/ omul se joacă de-a v-ați ascunselea într-o păpușă matrioșka/ cu chatgpt// semn că cerul este deja răstignit/ tăcerea umblă în cârje/ în timp ce miriapodele citadine gândesc uniform/ ar trebui să învățăm cum să fim iederă/ și floare” (de aproape, p.90), un Monstru-zombi, propunere pentru o inedită istorie culturală a orașelor posibile sau dispărute, cu toți golemii Probabilului...

Eco-poemele Ramonei Müller sunt, în ultimă instanță, o invocare a Bunătății Umanului (tot scriu aceste rânduri de Bunavestire 2025), dantescul grilei de creație, conștient sau nu, oferind evadări, scăpări, credibile sau nu (și printr-un dialog - indirect, imposibil ș.a.m.d. - cu Divinitatea): „trebuie să ai o inimă suficient de mare/

ca să poți construi oameni/ într-un oraș care nu este al tău/ și pe deasupra să îi poți iubi necondiționat/ orice inimă/ încape într-o valiză cu un fund dublu/ așa măcar poți ajunge acasă/ acolo unde minciuna și înjurăturile/ se pregătesc pentru vremuri noi// deschid valiza ca pe o fereastră credibilă/ privesc cum mașina de gunoi/ o ia razna printre lucrurile stricate/ se îndreaptă direct spre mine/ mă recunoaște/ mă așez lângă un vagabond/ din valiză încep să crească siluete lungi care vor/ să îmi atingă cerul din tavan/ cerșetorul strivește o cutie de bere/ apoi o aruncă într-un colț aiurea/ și-mi închide inima// este singurul loc unde se poate muta/ și poate fugi să prindă rădăcină” (pp.82-83, triptic din întâmplare). Într-un film recent vizionat, personajul lui William Dafoe, un artist plastic ratat, convertit la hoția de obiecte de artă cât mai valoroase, este blocat într-un penthouse de lux, de unde nu poate ieși în niciun fel posibil (deși finalul filmului ne poate contrazice, oarecum): poetul este și el închis în propria carte-oraș („orașul pierdut printre oameni”, p.101), ar vrea să evadeze (de unde și necesitatea unui „kit de supraviețuire”, p.93, unde apare o fetiță simpatică, purtătoarea candorii), dar noi cităm din „periodic”, p.89: „atunci când am o zi proastă/ mă uit prin gaura cheii/ nu văd mai nimic/ mă simt doar un element din tabelul lui mendeleev/ care aleargă din grupă în grupă/ căutându-și valența/ atât de numeroase euri se sparg/ și apoi se recompun/ formându-ne pe noi și pe ceilalți/ ca să avem loc toți în lumea de afară/ înăuntrul dacă cineva îl uită pe (alt)cineva/ se presupune că îl va trage/ la capătul existenței// înainte de criza refluxului/ prin fereastra de lumină/ și nu prin gaura cheii”...

Personajul din film(ul „Inside”) „evadează” prin desenele și „instalațiile” sale, dar mai ales printr-o „fereastră de lumină” (câștigată cu greu, chin și jale),

poetul scrie, cu multă revoltă, pulsativ (unul dintre poemele major semnificative ar fi „pulsaii urbane”, pp.32-34): reproducem finalul - „în orașul în care sângele negru este de viță nobilă/ a apărut peste noapte/ în parcare din Kaufland// o stație de alimentare pentru oamenii verzi/ îmi pun sufletul la încărcat/ și plec după provizii// mi-e dor de amiezile cu gust de pâine caldă/ orașul ăsta paraplegic/ își bandajează rănila cu panglici de la cadouri/ luminile de Crăciun s-au stins/ de fapt/ nici nu prea au strălucit/ în sezonul binecuvântat// în altă ordine de idei/ cui îi pasă?/ la tv urmează un nou episod din *las fierbinți*/ dorel e peste tot/ chiar și în cimitirul *bolovani* criptele se vând/ pe o jumătate de eternitate// la marginea orașului/ omul zeu și omul cerșetor/ primesc aceeași temă pentru acasă viața/ ce pedeapsă”...

Dincolo de „exoticul latino-american”, care „este la locul său”, deloc strident, condiția umană fiind aceeași indiferent de „sentimentul paraguayean al ființei”, un suprarrealism îndrăzneț („... orice aisberg este un exercițiu în mișcare/ și un jurământ de neuitare/ începe dansul suprarrealist/ al oglinzilor mute de gheață/ într-o rotire heruvimică/ degete nevăzute coboară/ cu băgare de seamă/ din pântecul/ catedralei albe plutitoare/ în gura balenei ucigașe”, p.56), cu accente neoașe-balcanice (deși și Frida Kahlo poate face cu ochiul vertebrelor sale, în ciuda coloanelor infinite sau ba), ridică grădini de neuitat în jurul citadelor prea puțin vertebrate: „am rădăcinile în aer/ mangrove celeste/ seară de seară am visat înorogii/ care mi-au marcat copilăria/ acum fac slalom printre emoticoane/ nu există ochi/ pentru lacrimile/ pământului în care mai cred/ se-ncepe crucea/ unitate de măsură a vieții/ secunde Sfinxului/ se erodează una câte una/ în peisajul inundat de îngeri/ hrana mă împinge/ spre nemărginirea Muntelui Athos/

privește prăpastia/ în care Dumnezeu își pierde lumea/ cel care fuge este// și cel care aruncă primul piatra/ în urma lui rămâne/ portretul încrustat în rana stâncii/ învingând ape și ninsori/ șoimul învață mierla/ să-și caute nebunia în cutezanța zborului” (pp.11-12, semne)

Ramona Müller își permite, doar Dumnezeu îi face cu ochiul (în poemul „ce senzațional banal”, de citat și el în întregime, la pp.13-14), ea este o... necruțătoare, tot se citează din „Metallica”, p.16, își permite să dea noi dimensiuni lirice erotismului „zburător”, de pildă în „binecuvântare” (pp.58-59): „între sânii mei și-a făcut culcuș/ zmeul cu pistrui/ mult mai tânăr/ decât cămașa mea de noapte decoltată/ zmeul nu mai privește norii/ din capul bunei speranțe/ pentru a nu fi obligat/ să-și reamintească/ cum s-a răsturnat cândva/ sub greutatea ploilor/ îmi flutură şuvițele brunete/ până acolo unde ajunge lumina/ dar între sânii mei domnește/ întunecimea/ iată de ce/ atunci când mă privesc în oglindă/ personajul acela fericit/ înaltă/ zmeie/ și sfinți”.

Recapitulând, cumva, fără a trage concluzii, pentru cine nu cunoaște lirica Ramonei Müller, aceasta este o frumoasă surpriză, prin angajamentul parțial revoltat, social-antropologic, curajos, elementul estetic nefiind însă deloc anti-calofil. Poate neutru, asumat, câteodată. Dar și prin umorul elegant, al unui spirit tânăr, gata să provoace Goliathul (amintit la p.50), Leviathanul, Minotaurul și ce se mai poate prin mitologii mereu actuale. În ultimă instanță, această carte-poem, „Orașe nevertrebat”, este un strigăt al Frumuseții Lumii, după ajutor, un mesaj bine articulat, demn, „vertebrat”, adresat și celor care se adună în așa zisă revoltă a maselor (via Ortega Y Gasset; de fapt o revoltă negândită prea bine), alții decât „oamenii îmblânziți de marele alb”

sau de „marea neagră” (alt nume al lumii non-umane, dacă vrei, dar și a celor care au fost, sunt și nu mai sunt, nu vor mai fi), dar și a celor „așezați”, cumiți, pardon, cu scaune la cap, care uneori, rar, pot ține de coloană. Saltul poetei în „mulțimea” particularizată din La Paz (Piața Rodriguez) (pp.46-48) este antologic: „trec și eu mai departe pe strada sonoră/ între mine și oricare/ o curiozitate lăncedă/ nu mai am chip/ am doar dreptul celor care nu există”.

Cu o curiozitate deloc lăncedă, cu dreptul... poezilor de a salva limbile și, implicit, lumile (vertebrate sau nu), pentru un viitor mai bun sau mai altfel, Ramona Müller pune o cărămidă la un alt turn Babel (despre care avem speranța că nu o va păți precum predecesorul), la explicarea și înțelegerea prin arta cuvântului a omului citadin, urban (care are istoria lui aparte), poemul „cărămidă peste cărămidă” fiind exemplar (și pentru o teorie a încărcăturii referențiale și contextuale a simbolurilor), confirmând că limbajul (vertebrat, cu substanță) poate fi purtătorul unei forțe misterioase, după cum scria undeva Émile Benveniste, lingvistul francez, forță care poate învinge orice știre falsă, orice manipulare, orice propagandă (părere, opinie și despre ce este poezia!): inima, chiar și de cărămidă fiind (nici un apropo la armatele de teracotă), va ști întotdeauna ce poate și ce șoptește sau strigă Poezia: rezumând, cărămida personaj, după ce-a vorbit cu stelele, se prăbușește în carnea eului liric, care poate fi și el să fie atât de aproape „de cer”: „deasupra mea înfloresc crini pe care nu îi voi mirosi nicicând/ cărămida mea are acum de toate/ nu îi lipsește nimic/ are patru pereți și pe mine înăuntru/ o aud șoptind în amurgul violet/ *sunt acasă*”.

Jurnalul unui fir de pădăie
Antologie de poezie (2005 - 2023)

Săndel Stamate

Editura EIKON

Uneori și îngerii plâng

Tudor CICU

Cred că m-am întrebat și eu, pe vremea când citeam isprăvile nemaiauzite ale cavalerului de la Mancha, tot așa, ca tine cititorule: oare cum trebuie să-l fi privit cititorii lui Cervantes pe Don Quijote la vremea aceea când, încă, autorul cărții despre isprăvile acestuia, trăia? Nu cumva se vor fi purtat ca acel Zopyr, fizionomist de profesiune, la întâlnirea cu marele gânditor Socrate? Se spune că Zopyr îl descifrează pe filosof drept: un stupid oarecare, brutal din fire și înclinat spre desfrâu și beție spre hazul discipolilor filosofului care izbucnesc, firească, în râs. Prins pe picior greșit, Zopyr o drege spunând că așa era construit filosoful din natură, însă, practicând ani la rând virtuțile, acesta și-ar fi înfrânt pornirile inițiale. Nu mă vedeam, încă, stând sub nasul unui așa filosof, dar un fel de Nicolinka Bolkonski (fiul Lizei și al lui Andrei Bolkonski), mă vedeam. Sau cam ca și acel Nikolinka, care în finalul romanului lui Tolstoi va rosti profeticele fraze: „Dar va veni o zi când voi isprăvi cu învățătura și atunci voi trece la fapte. Un singur lucru îl rog pe Dumnezeu: să fiu și eu așa cum erau oamenii pe care-i descrie Plutarh. Atunci voi săvârși fapte mari ca și ei. Voi face fapte și mai mari decât ale lor. Iar lumea toată mă va cunoaște, mă va iubi și mă va admira”. Și ca să mă lămuresc cam ce-ar fi putut izbândi acela, odată pornit în lume, fugeam la bunicul, care stătea pe a

doua uliță de a noastră, să-mi spună. Tata zicea că bunicul e mult prea zgârcit la vorbă, și atunci când nu avea chef nici că-i puteai scoate cu cleștele vorba dintr-însul. Dar nu era așa. Știam că doar o zicea, așa, în glumă, pentru că pe-atunci, când trăia, doar bunicul ne spunea totdeauna povești, în preajma Crăciunului, sperând că, peste ani, careva, măcar unul dintre nepoți, îi va căra traista cu basme în lume... Eu am să vă spun, povestea unei zile ce făcuse să tremure și lumina în lampă de nesăbuiința la care mă dădusem. Cred că era Crăciunul, sau după Crăciun, când se auzea că vine moșul în sania trasă de cai albi ca neaua. Să fi avut cam cinci anișori, acolo. Priveam cu năsucul lipit de geam în afară, spre curtea casei, acolo unde mama vorbea ceva cu Lina, vecina noastră de dincolo de garduri. Zăpada, afară, era aproape cât gardul. Ninsese toată noaptea ce tocmai trecuse. Noi, copiii, ne culcaserăm devreme și nu văzuserăm nimic. Se vedea că totul se petrecuse în lipsa noastră. În iarna aceea casele și câmpiile din împrejurimile mahalalei noastre Salaș Malesă (mahalaua colibelor, singura din tot satul) parcă dispăruseră sub zăpadă și doar fumul ce se înălța din coșuri dovedea că în acele locuri, printre pereții caselor mici, trăiesc români și tătari, risipiți în vasta câmpie dobrogeană. Dar cum se lumina de-a binelea și pe ulița mare începeau să mișune vecinii,

iar perechile de gospodari se pierdeau pe ulicioare cu pași înceți, ai mei ieșeau și ei în ogradă cu treburi. Iar când unii și alții se opreau în dreptul porții să dea binețe, mai discutau între ei fel de fel de nimicuri. Așa și acum. Am ciulit urechile, să o aud pe mama, ce-i striga Linii, aflată dincolo de gard:

– ... Păi, nu prea mai avem nici noi, Lino, că-l făcu Ion al meu, mălai, și nu cred să mai fie! am auzit-o pe mama, din casă, cum se tânguia cu Lina, la gard.

– Dă-mi, țăță Ioană, măcar un ciur de boabe, să-i dau scroafei până mâine...

– Da' voi n-ați tăiat porcul, fă Lino, ca toți oamenii, de Crăciun?

– Nu l-am tăiat încă, ofta Lina, suflând în pumni să mai alunge gerul. L-am avut la pat pe bărbatu-meu, n-a putut să se ridice, să-l taie...

Nu prea înțelegeam eu, din cele ce-și spuneau femeile. Mă uitam la Lina, vecina îmbrobodită într-o basma de lână, ca la una dintre acelea care-și mărturisește păcatele la Judecata de Apoi. O văzui pe mama că cedează, în cele din urmă, și dispare apoi după ușa de la polatra unde țineau ai mei funiile cu ceapă, butoiul cu varză, lada cu mălai și alte alea. Între timp a apărut pe poartă și tata. Ducea pe umăr lopata cu care tăiasse un șanț prin zăpadă, cam pe mijlocul drumului. A zărit-o pe Lina, în spatele gardului nostru, cum își îmbrobodea cu mâinile basmaua neagră peste cap.

– Ți-e frig, Lino? o întrebă tata.

– Nu mi-e frig, nea Ioane. Doar o țără... da' se înfierbântă ele picioarele, când oi merge, și-mi trece.

Mi-am lipit obrazul de geamul ferestrei pentru a mă lămuri dacă, într-adevăr, Linei

îi înghețaseră picioarele, dar până acolo la gard nu deslușeam prea bine. Acum tata își făcea de lucru, cu lopata, prin fața grajdului, unde țineam oile. L-am auzit întrebând:

– Da' ce-i cu Vasile, Lino?

– A zăcut zilele astea... Tușește, nea Ioane, toată noaptea. Cum vine ziua, se mai liniștește... Nu știu ce-i zisese tata, că vorbele lui fură astupate de scrâncetul ca de cățelandru al Crivățului, însă jelanii Linei se rostogoli până la mine: Aoleleaa! Da' cu ce bani să-l duc și la doctor, nea Ioane, că n-avem, se văita Lina dincolo de gard. (Pesemne tata, în timp ce vorbea ea, îi sugerase calea cu doctorul, ori cine mai știe ce.)

– Păi, vindeți scroafa, și cu banii ăia du-l la doctor... a zis tata.

– Aoleleaa, nea Ioane! Și, noi ce-om mânca?

Ce și-or mai fi spus, ce și-or mai fi vorbit, că a apărut mama, cu ciurul și o pânză de șorț plină cu boabe de porumb, și Lina a plecat.

– Să mă chemi Lino... i-a strigat tata. Vă tai io porcul, de ce să-l mai chinuiți și pe el, săracul!

– Te chem, te chem, nea Ioane... am mai auzit-o pe Lina, dispărând după troienile care se puseseră și înspre casa ei. Acum, când mă gândesc, și refac totul în memoria mea, cred că n-au tăiat porcul de Crăciun, alde Lina. Pentru că, bărbatul ei a murit a doua zi după acea întâmplare și, porcul, l-a tăiat într-adevăr, tata, dar, nu pentru de-ale Crăciunului, ci pentru pomana pe care Lina i-a făcut-o bărbatului ei. Semăna Lina, într-un fel, cu Matrona, din „Frații Karamazov”, mai curând cu femeia

aceea rea și amarnică la suflet, din povestea pe care i-o spunea Grușenkăi? Că, după ce a ajuns în iad, îngerul ei păzitor, făcându-i-se milă, s-a înfățișat lui Dumnezeu să-l roage să o scoată de acolo. „Da, a făcut ea vreo faptă bună?”, a întrebat Dumnezeu pe înger. Și, atunci, îngerul și-a adus aminte că, o dată, a smuls un fir de ceapă din grădină și a miluit o biată femeie săracă. „Ia firul cela de ceapă, zice Dumnezeu, și dă-i-l să se agațe de el, și pe urmă să o tragi afară. Dacă izbutești s-o scapi, să vină aici, în Rai, iar dacă s-o rupe firul de ceapă să rămână unde s-o afla acum”. Așa a făcut îngerul, dar femeia, văzând că de picioarele ei s-au prins și alții, vrând a se dori și ei în afara Iadului, a început să se agite, să dea din picioare și să urle: „Pe mine vrea să mă scoată, nu pe voi, ceapa-i a mea, nu a voastră”. Și, de aceea, firul de ceapă s-a rupt iar femeia a căzut din nou în Iad, unde arde și acum. Iar îngerul (zice autorul) a izbucnit în plâns și a plecat.

Cum a intrat tata în casă, după ce și-a scuturat, mai întâi, opincile de zăpadă, în tindă, i-am sărit dinainte:

– Ai făcut pârție, tată? (La șanțul ăla tăiat pe mijlocul drumului, prin nămeții de zăpadă, noi îi spuneam pârție).

– Am făcut, copile... mă liniști tata.

– Până la bunicu...?

– Până la bunicul.

Și nu l-am mai întrebat nimic. Am fugit sub plapumă, unde mi-am ascuns năsucul pe care îl izbise frigul intrat de afară, odată cu tata, ori din cauza înghețului strâns în zăpada de pe căciula lui mițoasă. Până la bunicul, pe vreme bună, făceam cam cinci minute. Doar stătea cu o uliță mai încolo de casa noastră. Asta, pe vreme bună. Dar tata tăia se pârție și abia așteptam să dau o fugă până la bunicul,

să-l mai întreb încă o dată, când vine moșul, cu sania trasă de cai albi ca neaua, și pe la noi. Bunicul era cel care le știa pe toate. După cum ne povestea, câte și mai câte, se vede treaba, veștile despre moșul ce trebuia să vină de Crăciun, nu-i erau, pesemne, străine. De obicei, de Crăciun, mama era cea care dădea, cea dintâi, vestea: „Gata, copii, hai de vă îmbrăcați bine și să mergem la taica-moșu și mă-ta mare”. Se făcuse aproape seară și, de acum, simțeam eu, că, mama nu are să ne mai ducă la bunicu. Ce-o fi fost în capul meu, nu știu. Cert e că am luat, atunci, totul pe cont propriu. Spuneau ai mei, că m-au găsit o oră mai târziu, în picioarele goale, cu izmenețele trase peste o cămășuță de casă, căzut în zăpadă pe pârția făcută de tata, cam pe la mijlocul drumului până la bunicul. Eram vânăt la față, dar încă în viață. Mi-au frecat, cu oțet și țuică, tot corpul, până mi-am revenit.

– Mă prostule..., mi-a zis tata, într-un târziu. De unde să știe bunicu-tău, când vine Moș Crăciun cu sania. Ce, au făcut ei armata împreună? Se cunosc ei de undeva? Să nu mai crezi tot ce spune bunicul tău... Zice și el, niște basme, colo... e un mincinos ca toți ceilalți. „Ba nu-i adevărat!, l-am înfruntat eu în gând pe tata. Bunicul meu le știe pe toate”

Așteptam numai să mă fac bine, să ajung din nou la bunicul și să-l părăsc pe tata. Iar bunicul, care le știa pe toate, poate avea și ac de cojocul fiului său necredincios și, precis, o să-mi spună și ce s-a întâmplat cu Lina și bărbatul ei când s-a înfățișat dinaintea lui Dumnezeu. Dar nu mi-a mai spus. O fi avut atunci o discuție cu tata și o fi avut și bunicul ceva remușcări, sau cine știe ce-o fi avut de n-am mai aflat. Omul de pe la noi care, având atâtea greutăți, mai zâmbește și repetă și el, la toate reproșurile, o singură vorbă: „Greu taică, tare greu!”

Proiecție

Silvia CURELARU

Inel în suflet

Peste obraji
lacrima a început
să rodească
cuvintele
în chip agonic
fac schimb de culori
până la beție

în singurătate
amintirea pașilor tăi
mă face să
respir ușurată

urma lor
inel în suflet

Proiecție

în vârful arătătorului
stă adevărata intenție
direcția lui
dezbracă
străpunge dureros
fără atingere
îngenunchează cu durere

din acest vârf se naște strigătul sau alintul
acolo
stă prinsă inima mea.

Aștept

mă ghemuiesc printre săruturi
cioburi sparte sub talpa mea
bucuria și-ar deschide larg ușa
însă tristețea încă pândește clanța
strivită de dor îmbrac urma pașilor tăi.

Stea

Aripi de fluturi
gustă din rouă
tăinuind miresme

pentru nopți de poveste
atât de mult zgomot
în minte
și atâta ceață în priviri
astăzi
strada se lipește de talpă
tărându-mă
printre stropii de ploaie
ce tresar la suspinul captiv
de aici
nu se vede mai mult
decât fanta de lumină
zdrobită
sub privirea legată de cer.

Prin lumini

cerul
poartă noaptea pe umeri
cu miros de lună
și frunze în exil
umărul mării tace
strivit sub amurg
șlefuit
ca un strigăt de femeie
înăbușit în tristețe
respir lumina
din noaptea ta
ascunzându-mi
aripa de flutur.

Iubirea

iubirea este
muzica izvorâtă din lacrimi
sunetul ploii
peste râuri de mătase
țesute de mâini îmbătrânite
în răbdare

o necunoscută a drumurilor
ce nu-și cunosc unghiurile
dar se unesc deopotrivă.

Beatitudine
printre degetele
dezgolite de carne
iarba crește
având rădăcina în sus

pentru prima dată
în beția luminii
mă strecur
lipită de zid
- adun sămânța
botezată în lumină
la piept

cu privirea îmbrăcată
în cer
îmi strâng pașii
răsfițați în neant
împreună
ne naștem.

Picur de lumină

lumina
se târăște umilă
printre ungherele minții
atingând sfioasă
întunericul prelins
precum smoala
prin venele
prinse în minciună

picul de lumină
cade cârlig peste cuvinte aspre
dezbracă de taină.

Tabu

Gheorghe BACALBAȘA

Tabu

Rugați-vă pentru poetul lovit de blestem
Rugați-vă pentru poetul neom
Poet spânzurat de poarta cetății
Pentru les-majeste de totem

Poetul atârnă în haine de gală
Poetul atârnă cu ce are mai bun
Poetul bufon de la curtea regală
Atârnă de poartă c-a fost un nebun

A fost chiar nebun spânzuratul,
Răspunsul e da, răspunsul e nu
N-a fost spânzurat c-a jignit împăratul
A fost spânzurat că s-a luat de tabu

Poeți-s satanici, sunt pui de procleți
Consideră lumea ca fiind pușcărie
Și taie zăbrele ca liberi să fie
Zăbrele tabuuri, închișii poeți

Poetul atârnă de bolta de piatră
Și toți târgoveții privesc cu revoltă
Tabu e tabu, este cheia de boltă
Iar câinii cetății îi latră.

Numitul Milea trebuia să moară

De trei decenii în Decembrie ninge morți
Aniversăm-comemorăm, cum credem

fiecare

Cândva în cancelarii de înalte porți
S-a hotărât că trebuie schimbate
Numitul Milea, fost ministru de război
A tras sau nu a tras în noi?
Cu domnul Milea s-au purtat urât
L-au dus la doctor pentru strâns de gât
În romanul Decembre a fost doar o filă
Romănu-o citește cu silă cu milă
Numitul Milea a condus un minister
Când țara mai vrea conducător
Cum a numit rămâne un mister
Dar Ceaușescu a zis: e trădător
Sau poate l-am mințit cei care chiar că au
trădat
În jocul loviturii de palat?
S-a sinucis sau chiar a fost omor?
A fost un vultur sau a fost o cioară?
Un lucru-i clar, că spre folosul tuturor
Numitul Milea trebuia să moară.

Pădurea

- lui Costin Mihai
S-a întors pensionarul pe pământul
bunicilor
Cei reprimați pentru sintagma chiabur
Gospodarii scopiți de ura calicilor
Privea pensionarul la pustiul din jur
S-a întors pensionarul domn la oraș la un
petec de țară
Privea la pământul ce așteaptă să moară

Privea la pământul ajuns șa pârlăoagă
 De țara bolnavă, de țara oloagă
 Pământ, ce să facă el cu pământul
 S-a întors la bunici ca să-și țină cuvântul
 Să afle bunicii că prin timpul amar
 Ajunse nepotul din nou proprietar
 Prin brațele crucii zâmbească mormântul
 Pe prispa casei acolo în tindă
 Văzu pensionarul aruncată o ghindă
 Săltată pe palmă precum pe o tîpsie
 O privea pensionarul, gânditor la câmpie
 Și avu o viziune, pe moșteniții lui ari
 Văzu dintr-odată mări de stejari
 Și atunci orășanul-țăranul scutură jugul
 Întoarce pârlăoaga cu fierul, cu plugul
 Întoarce pârlăoaga cu plugul, cu fierul
 Și atunci împacă pământul cu cerul
 Și atunci pensionarul ce așteaptă să moară
 Părăsește orașul, se întoarce la țară
 Pe pământul bunicilor ce-au ajuns să li-l
 fure
 Acum pensionarul sădește pădure
 Prin cinstirea naturii, cinstește străbunii
 Sădește stejarii, salcâmii, alunii
 Ca atunci când va fi între ei să îl culce
 Și în desiș, în desișul verdeții
 Să își facă cuib pasărea dulce
 Dulcea pasăre a tinereții.

Missa solemnă

Genele acestea sunt prețioase
 Genele acestea vin din vechime
 Genele-și scutură praful de oase
 De unde se pleacă
 Spre unde se vine
 Simțim disperarea din genele noastre
 Sunt cei ce-au purtat peste veacuri povara
 Sunt cei ce-au păstrat mai departe comoara
 În gene-s înscrise mesaje divine
 De unde se pleacă
 Spre unde se vine
 Suntem niște zei rătăciți în Olimp
 Rostul nostru pe lume-i femeia

Căutăm disperați pe aceea
 Aleasă să ducă înscrisul
 Ne domină și veghea și visul
 Nu știm de rațiune, nu știm de rușine
 De unde se pleacă
 Spre unde se vine
 Când genele noastre capătă nume
 Suntem niște zei ce coboară în lume
 Se amestecă-n hoarda barbară
 Și învață să moară.
 Sub soarele verii se coc strugurii-n vie

Pentru vinul turnat pe colivă
 Ca trecerea noastră mai lină să fie
 Ne asigură popii că morții învie.
 Nu există lucruri bune sau rele
 Există doar lucruri așa cum sunt ele
 Albul și negrul sunt doar făcături
 Nu are morală măicuța natură
 Că există un țel, că există un drum
 Că vom fi judecați, cum că ce, cum că cum
 Răspunsul e simplu, aici și acum
 Densitate infinită și zero volum
 Că există un drum, că există un țel
 Răspunsu-i în cifre și toate-s la fel.
 O lume bolnavă, o lume frustrată
 O lume orfană lipsită de Tată.
 O lume belită, un fruct fără coajă
 O lume lovită de vrajă, dezvraja
 Cu toți ne supunem cumplitei porunci
 Așteaptă la poartă cohorte de prunci
 Țipătul nașterii pe note de moarte
 Bătrânii aud șoptele nenăscuților
 Dumnezeu să vă ierte, draguților
 Faceți loc pentru mers mai departe
 Nu există trecut și nici viitor
 Nu există înăuntru, nu există afară
 Suntem plămădiți din făină de stele
 Stele ce nasc
 Și învață să moară.

Kiki scrie, Kiki citește, Kiki traduce Magicianul în manta roșie

Carmen ANDREI

LA PLENITUDE DE CETTE CROIX EN PLURIEL D'ESPERANCES...

C'est un ciel de liturgie, un cantique de sérénité qui s'offre à nos yeux. Offrande céleste venant poser son cantique de paix dans notre âme. Jubiler, c'est chanter à tue-tête mais à voix basse... J'aime attendre et entendre l'improbable rendez-vous avec le Mystère qui se cache derrière l'apparence des choses qu'on nomme le visible. On appelle ça la foi... Cet inexorable et inépuisable aveuglement qui consiste à faire confiance à la parole muette des anges, aux ombres qui déambulent derrière nous, à ces fragments de sensations qui vendangent notre espérance et nous portent vers le plus loin, le plus haut. Glisser Nos yeux vers le ciel, c'est comme écrire sur un journal.

On y abandonne une trace, celle de cet Amour sans fin qui nous vient dont on ne sait où ? Pour aller se fixer dans l'agenda d'un évangile où pulse notre cœur.

Son battement sourd est tel un tabernacle de lumière dans cette nuit d'encre que l'on imprime sur le papier de nos jours.

La bougie d'une luciole pour éclairer nos prières.

PLENITUDINEA ACESTEI CRUCI ÎN SPERANȚELE NOASTRE PLURALE...

Este un cer de liturghie, un imn de serenitate se oferă ochilor noștri. O ofrandă cerească venind să așeze imnul păcii în sufletul nostru. Să te bucuri înseamnă să cânti de spargi timpanele, dar cu voce joasă... Îmi place să aștept și să aud întâlnirea improbabilă cu Misterul care se ascunde în spatele aparenței lucrurilor și căruia îi spunem vizibilul. Numim acest lucru credință... Această orbire inevitabilă și inepuizabilă care presupune să ai încredere în cuvântul mut al îngerilor, în umbrele care tândălesc prin spatele nostru, în acele fascicule de senzații care ne culeg speranțele și ne poartă către mai departe, mai sus.

Când ne strecurăm privirea spre cer este ca și cum am scrie într-un jurnal.

Lăsăm acolo o urmă, cea a unei iubiri fără sfârșit care vine către noi și nu știm de unde? Ca să se fixeze în cele din urmă în agenda unui evanghelii unde pulsează inima noastră.

Bătăile sale surde sunt asemenea unui tabernacol de lumină în această noapte de cerneală pe care o imprimăm pe hârtia zilelor noastre.

Lumânarea unui licurici pentru a lumina rugăciunile noastre.

SERENITE

Dans une alcôve au creux de la pierre de ce lieu saint, une statue semble recueillir la lumière des bougies afin de chuchoter une prière. Ode au créateur, supplique à l'éternité semblant s'écouler langoureusement dans cette basilique si inspirée, si inspirante, de Vézelay. Compostelle de foi en quête de cette pérégrination qui sublime la marche dans le cheminement de l'absolu.

Suprême sérénité de la prière qui ressemble à un tête-à-tête ultime avec la fécondité d'un vagabondage intérieur.

Sérénité des bougies qui éclairent la prière de la lumière offerte à la méditation.

Dieu nous écoute dans la respiration de la seconde.

Agenouillé, les mains rassemblées comme pour happer quelques gouttes de cette source qui s'écoule de l'invisible, je scande la jubilation d'exister.

Eau bénite, au-delà, eau qui purifie ce silence si habité que mon âme chante en silence d'avoir déjà oublié le coffrage de son corps.

IVRESSE DU CHEMIN

La route est belle et déroule son ruban de caillasse et de lumière devant moi. Le pic des montagnes joue le rôle de poteaux indicateurs en bossa nova de dénivelés. Chemin de Compostelle? Un autel se trouve-t-il au bout de la sente? Marcher, un des plus beaux verbes de la langue française avec celui d'aimer... Alphabet des découvertes qui vous rafraîchit l'âme. Pérégriner pour aller chercher l'autre, le rencontrer et ouvrir le coquillage des rendez-vous impromptus pour y déceler des perles cachées.

– Où allez-vous comme ça ?

– Au bout de moi-même !

Et continuer, vaille que vaille et coûte que coûte, à parcourir ce rayon de soleil qui s'affiche face à moi. Ivresse d'avoir

SERENITATE

Într-un alcov, în sufletul pietrei din acest loc sfânt, o statuie pare să adune lumina lumânărilor ca să șoptească o rugăciune. Odă Creatorului, implorare către veșnicie, care pare să curgă molcom în această bazilică atât de inspirată, atât de inspirantă, din Vézelay. Compostella credinței în căutarea acestei peregrinări care sublimează mersul pe drumul absolutului.

Serenitatea supremă a rugăciunii care se aseamănă cu un ultim tête-à-tête cu fecunditatea unei rătăcirii interioare.

Serenitatea lumânărilor care luminează rugăciunea cu lumina oferită meditației.

Dumnezeu ne ascultă în respirația secunde.

În genunchi, cu mâinile adunate ca pentru a prinde câteva picături din această fântână care curge din invizibil, scandez jubilarea de a exista.

Apă sfințită, dincolo, apă care purifică această tăcere atât de locuită încât sufletul meu cântă în tăcere că a uitat deja cochilia corpului său.

BEȚIA DRUMULUI

Drumul este frumos și își desfășoară panglica de pietriș și lumină în fața mea. Vârful munților joacă rolul de stâlpi indicatori în bossa nova înălțimilor. Drumul spre Compostella? Se află vreun altar la capătul potecii? A merge, unul dintre cele mai frumoase verbe din limba franceză, alături de a iubi... Alfabetul descoperirilor care îți răcorește sufletul. Să faci pelerinajul ca să-l cauți pe celălalt, să-l întâlnești și să deschizi scoica ce tănuiește întâlnirile neașteptate pentru a găsi perle ascunse.

– Unde mergeți așa?

– La capătul de mine însumi!

Și continuu, cu orice preț și orice ar fi,

abandonné son paillason pour aller chanter
la chanson des semelles qui pianotent sous
les pas des pérégrins.

Des bâtons dans les mains, tel celui de Moïse
qui ouvre les rouleaux des eaux pour y
inventer le chemin de la liberté.

Plus loin, un sapin, comme un candélabre
annonce déjà la cathédrale...

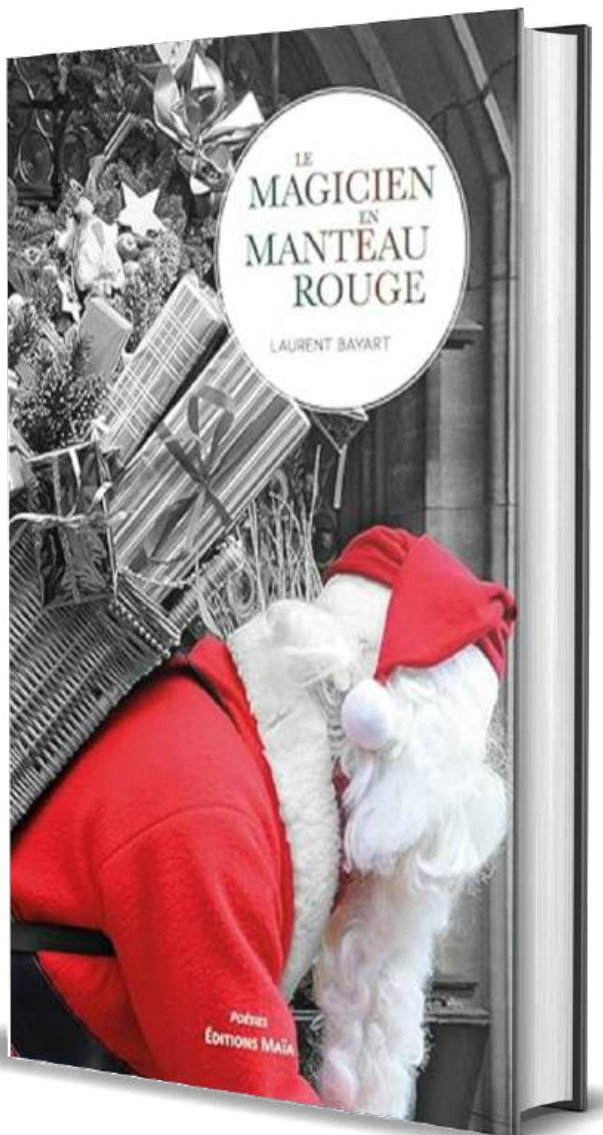

Foto autor: Laurent Bayart

parcurs aceste raze de soare care se arată în
fața mea. Beția de a fi renunțat la covorașul
tău ca să mergi să cânti cântecul tălpilor care
bat în pașii pelerinilor.

Cu bastoane în mâini, precum Moise care
deschide valurile apelor ca să inventeze
drumul libertății.

Mai departe, un brad, ca un candelabru,
anunță deja catedrala...

Textele sunt extrase din volumul Le magicien en manteau rouge / Magicianul în manta roșie de de Laurent Bayart, și ne-au fost oferite spre traducere prin bunăvoința autorului.

Un mod de a crea simbolic

Petre ISACHI

De la Dante, până în imediata contemporaneitate, se observă preferința poeților pentru simbolurile care (între) deschid o poartă spre absolut sau în termeni goetheeni permit ideii să rămână activă la infinit, spre a conduce cititorul cunoscător, sine însuși. Desigur, fiecare poet conferă simbolului o funcționalitate determinată de specificul personalității sale (în)născute/ crescute pe un complex de factori autohtonii europeni. Acesta este și cazul poetului Ștefan Dima Zărnești aflat la cel de-al treilea volum (celelalte două Școala de îngeri și Cerul căzut de gânduri), apreciat în prefață de Dumitru Istrate Rușețeanu, care-i confirmă o temperată neliniște metafizică ce-i asigură poetului o retorică personală. Pentru autorul volumului *Dansând cu fulgerul*, simbolul este o hieroglifă ce locuiește imaginea! structura poetică, încât poemul/volumul însuși devine un sistem poetic simbolizant: „Cu lacrima/ Sparg cerul clepsidrei/ Durerii dau! Ultima scrisoare/ Cu ecoul piramidei! Șterg praful minciunii/ m-arunc pradă/ în brațele luminii! strigând tăcerii! Să mă-nveselească” (Dureri ascunse, p. 102). Nu e greu de observat cum simbolul permite formarea sensului/ sensurilor, într-o interpretare creatoare, tocmai pentru că, spre deosebire de cuvânt, nu limitează, ci exprimă latura infinită a ideii. Mă văd nevoit să citez din nou, pentru a-mi argumenta cele spuse. Am în vedere, desigur, pe cei ce nu l-au citit pe Șt. D. Z.

din *Dansând cu fulgerul*: „Realitatea mă simte/ Microb al singurătății/ De-atâta timp! Mi-s ochii ruginiți/ Văzând îngeri rățăci li! Căutători de părinți/ Prin școala de plâns. De ce sunteți/ Dacă nu sunteți? (Dor de of, p. 28).

„Cerșetorul de cuvinte,” Ștefan Dima Zărnești, e în sinea sa un orgolios „ascuns în piramide”, ce are puterea interioară! voința poetică! plăcerea estetică de a dansa cu fulgerul, simbolul focului ceresc, al forței, dar și al pedepsei divine, simbol, prin excelență, plurivalent care-i figurează temperamentul

poeticii metafizica. Lată-l pe membrul (de peste 30 de ani) al cnaclului „Renașterea Buzoiană”, figurat simbolic în Coperta zilei: „Sub loviturile de bici/ Ale raiului/ Dansez cu fulgerul./ Cu lacrima durerii/ Șterg praful minciunii/ De pe obrazul lumii/în brațele tăcerii! Pradă luminii mă dau/ Sparg cerul clepsidrei/ Ascuns în piramide strig:/viață, trăiește-mă! / dau/ Cu parfum de nor/ Să mă-nvețe/ Cât să mor” (p.22).

Simbolistica poemului (volumului) centrată în jurul unui dans, inițiat cu fulgerul (citește: iluminare intuitivă sau/ și spirituală realizată printr-o ruptură cu lumea) este potențată de expresionismul de sorginte blagiană: poetica tăcerii, mitul luminii (simbolul dragostei, vieții, salvării, elevației spirituale, logosul/ cuvântul ce prezidează creația, simbolul gândirii extatice), exacerbarea eului poetic, teroarea timpului (clepsidra, simbol al curgerii nexorabile a timpului spre moarte), arta eminesciană (din Odă - în metru antic), de a învăța să mori ... Am insistat pe „Coperta Zilei” intuită de poetul buzoian, spre a atenționa cititorul asupra simfonismului temelor și motivelor,...asupra modului cum simbolul dă - în enigmă/naște enigma prin transparență, sugestie, evocare, „muzica lucrului”, prin (re)descoperirea faptului că omul rămâne un fiu al cerului, „ascuns în piramide”care, se știe simbolizează perenitatea/eternitatea a și imortalitatea creatorului.

„Orfanul de întrebări” Șt.D.Z.se vrea, și parțial și reușește, un poet de condiție prometeică, altul decât cel tradițional. Nu mai este tâlharul știut, care fură focul (fulgerul, simbolul focului ceresc, al forței și pedepsei divine), ci omul de lângă noi „ce-și caută altarul(p.13), visătorul romantic care trage „cu praștia-n stele”(p.15), eternul căutător de absolut, care „sapă-n

fântâna adevărului”(p.19) și vede cu ochi de orfan „ce-nalt e adâncul” (p.23), „omul de zăpadă” ce s-a topit „de-atâta libertate și căldură-n suflet” (p.32), dar mai are puterea să hăituiască „dureri ascunse/Prin florile minciunii” (p.35) și să mediteze asupra alfabetului tăcerii, singurul capabil să-i reveleze „ce înalt luminează întunericul” (p.40) etc...

Poetul buzoian intuiește fericit, forța disociației de a argumenta gândirea poetică oximoronică, delirul poetic, „sacra dezordine a spiritului” și, cu deosebire, funcția ontologică a limbajului: „Sufletului piramidă! Luna luminează! urme de flori!/ Așa vieții pe cer! Gândul dansează! Cu fulgerul! Cobor că îmi e dor să dezbrac tristețea/ Să-i văd pașii călcând/ Pe flori de nisip.../cum trec și uită de mine” (Delir, p.42)

Cuvintele – cheie/simbolurile – cheie ale poemelor/ volumului (fulgerul, lumina, părinții, sufletul- piramidă, agonii-stelare, cer orfanul etc.) perspectivă ilimitată, metaforele revelatorii, lumina imanentă, intuițiile (poetice), revelația, surprinzătoarea pletoră de conținuturi (teme, motive, stări, sentimente, idei etc.), toate, și fiecare în parte oferă o înțelegere a realului din viziune a orfanului/străinului, însinguratului, vagabondului „dansând! Cu mireasa flăcării! Prin agonii stelare” (p. 66).

Aspectul cel mai impresionant al poeziei din vol. *Dansând cu fulgerul* mi se pare a fi durerosul aspirației spre valori care i se refuză (psihanalitic se explică prin complexul orfanului), persistența unor invincibile pulsii ascensionale, izbindu-se de absență, de un paralizant sentiment al imposibilului: „Sămânța zilei! Se-ascunde/ în fiecare înserare/ Se aprinde în ochi! De orfani formă de mirare/ Cu plâns de

întrebare” (Ziua nopții, p. 30). Într-o lume în care totul se înstrăinează de însăși ideea existenței, resorbindu-se într-un neant presimțit, poetul Ștefan Dima Zărnești, „ca o pasăre a disperării! ce-și caută maltul” (p. 38) rămâne fascinat de himerele semnificații? lor ideale, de descifrarea unui cod subtil de corespondențe ce deschid „ușa singurătății! Cu aplauze de geamuri sparte” (vezi Floarea de plâns, p. 50). Un tragism conținut și implicit, o resemnare gravă și o neliniște voalată, suplețea, firescul, desenul esențializat etc. fac farmecul volumului. Citez la întâmplare: Atingere de ningere/ Plângere plecată! În pustiu de frângere/ Unde mă ascund! Scoală apă! De m-adapă/ Frâul timpului mă suie/ Vrea să prindă ceru-n cuie” (Dormind a lacrimă, p.34).

Prin anumite motive/simboluri, brusc, poemul se deschide într-un plan tulburător, într-o spațialitate neliniștită (vezi Lacrimi sparte, p.53; Străinul, p.67; Ție, Doamne, p.71, Nemângâiere, p.77; Poveste, p.83 etc.) devastată de mari sensuri, incomplet intuite.

Într-un permanent joc ambiguu, generator de tensiune și fior tragic. Obsesivele recurențe conferă poemelor sensuri multiple. În plus la ipostazierea lor simbolică parabolică contribuie nu numai neostenita interferență de simboluri, ci și o extenuare pe axele asocierii/disocierii, o predilecție pentru jocurile obscure ale subconștientului, dar și o ținută a expresiei de un căutat și sigur efect artistic: „Hai viață trăiește-mă! Gustă-mi suspinul/fericirii/ Și-nvață-mă/ cum se moare/ Puțin câte puțin! Cu cei care vin plângând de vorbă/ Cu tăcerea/ dansând cu fulgerul/ Mă-nalț pe umerii cerului/Și-aprind lacrima unei stele” (Nefilozofică, p.88).

Lectorul va fi observat, deja, predilecția lui Șt.D.Z., pentru o adevărată alchimie simbolică a lacrimii, o terapie sufletească, cred, ce amintește fie de filosofia creștină a lui Ion Scărarul, fie de „lacrimile stelare” ale lui Alioșa Karamazov din celebrul roman dostoevskian: „Văd ochiul/ Fugărind o lacrimă! Gânduri ascunse în ea! La plecare/ i-am furat o fulgerare/ Măine vreau să văd! La ce fântână/ Se va opri! Să-mi adape sufletul” (Ascunzătoare, p. 100).

Esențială pentru personalitatea poetului Ștefan Dima Zărnești este o anumită specificitate în sondarea zonei abisale interioare, o melancolie parșivă (vezi Poem parșiv, p.81), un plânsu-râsu, o tristețe mioritică (vezi Uneori, p. 91), un eu multiplu, contradictoriu, dând senzația unei continue deveniri (vezi Însingurarea, p. 94) și a imposibilității de fixare, creând impresia unei neliniștitoare coexistențe de stranii individualități. Sunt foarte curios care va fi muzica lucrurilor/ideilor din următorul volum.

Galati - oraş - cuceritor de inimi

Volodymyr V. LUKOVYCH

Galati – oraş – cuceritor de inimi,
Pe malul Dunării, un loc de armonie,
În plasele lui dulci cad toţi străinii
Acolo, în suflet, lent curge poezia.

Valurile Dunării, bat în mal cu furie,
Când sunt împinse de vânturile aspre.
Nasc a furtunii dunărene simfonia -
Sub cerul adânc, întunecat – albastru

Dar când e linişte nici ghimpii nu
înghimpă,
E aurie Dunărea când soarele răsare.
Doamnele din Galati cu zâmbete alintă -
Născând Edenul, pe pământ, sub soare.

Se îmbracă ele cu un gust ales, parizian,
Au zâmbete frumoase, oneste şi timide -
Care cândva l-au ispitit pe Imperatorul
Traian...
De la a lor zâmbet inimă de bărbat se
aprinde.

Dar, nu dă Doamne, să le înfuriezi
Căci au puterea furtunii Dunărene
Atunci în ochii lor frumoşi - furtună vezi!
Vezi fulgere bătând, pe vârful de gene!

Deci, nu le înfură, ca să zâmbească -
Cu zâmbetul care şi pe Traian l-a ispitit.
Şi vei găsi în Galati armonia cerească
Şi un simţ către Galati - neofilit!

Clipa prezentului este un har

E viaţa grea când creierul se zbate -
Ca să găsească sensul absolut.
Să mergem înspre el, cu crucea în spate
Cu demnitate, cum Hristos Golgota a trecut

Şi mergem orbi pe cărării necunoscute,
Vârfurile înţelepciunii le cucerim încet,
Creând lumină, creezi şi umbre abătute -
Înţelegând, se linişteşte inima în piept

Iubirea-i floare-n vânt ce veşnic nu apune,
O rază de lumina caldă-n nopţile târzii,
Cu simţ ceresc ne leagă împreună,
Născând sensul vieţii în zâmbet de copii.

Prin râs şi plâns, urcuşuri, coborâre,
Privim spre zori cu ochii plini de har,
Înţelegând că sensul vieţii nu-i în ţinte viitoare,
Clipa prezentului este a harului nectar.

O comedie rafinată

Katia NANU

Punerea în scenă a unui text clasic, o comedie care face parte din dramaturgia universală, ușor de găsit în repertoriul mai tuturor teatrelor care se respectă, nu este tocmai o întreprindere facilă. Mai ales că textul s-a „tocit” de atâta folosință și are un număr impresionant de montări de renume și de interpretări notabile.

De ce a făcut actorul și regizorul **Cristian Gheorghe** această alegere nu știu, însă s-a dovedit a fi una foarte inspirată.

„Bădăranii”, piesa lui Carlo Goldoni este jucată prima dată în 1760 la Teatro San Luca cu ocazia Carnavalului de la Veneția. O comedie spumoasă despre eternul război dintre bărbați și femei în contextul supremației celor dintâi, o poveste simplă despre dragoste și cutume absurde, despre supunere, ipocrizie și frică, o poveste de și despre un continuu carnaval.

Bădăranii sunt soți geloși și intruzivi, absurzi în pretențiile lor de stăpâni ai caselor, femeilor, copiilor. Lor li se opun soțiile sau ficele dornice de libertate și afirmarea propriilor personalități. Povestea este despre incapacitatea de adaptare la nou, la schimbare, care nu mai are neapărat secol de referință și poate fi ușor descoperită până în prezent.

În montarea regizorului gălățean segregarea acestor masculin-feminină nu este dusă la extrem și nici sexualizată dincolo de limitele unui umor de calitate. În schimb, este redată în vâltoarea unui carnaval perpetuu, nu neapărat cel din text, ci unul atemporal, prezent în căminul personajelor și în afara lui, oferind spectatorului posibilitatea să se identifice cu personajele și să și le asume. Viața tuturor este un carnaval, cu măști mai mult sau mai puțin potrivite, pare a spune **Cristi Gheorghe** prin fiecare alegere pe care o face în acest spectacol.

Și voi exemplifica doar câteva dintre nenumăratele chei de acces la înțelegerea unei montări absolut fascinante.

Mai întâi, complexitatea folosirii comediei de situații, de limbaj, alături de cea specifică teatrului de păpuși, duplicând personajele masculine cu păpușile de mărime naturală, mânuite în așa fel încât să îi ascundă sau dimpotrivă, să îi dezvăluie pe actori atunci când este cazul.

Mai există corul antic, mai curând mișcare decât voce, dar care accentuează aglomerația și nebunia unei societăți ce veghează și binele și răul, dar îl și include. Apoi, apare des dualitatea lumină-întuneric, care subliniază diferența între adevăr și minciună, dar adevărul iese la iveală

atunci când se stinge lumina în scenă. El se luminează doar pe sine.

Ceea ce frappează încă de la prima apariție pe scenă este aglomerația din carnaval, măștile acoperă fața mulțimii înregimentate în carnavalul vieții, către care ni se deschide și nouă, spectatorilor, generos, o ușă prin care să tragem cu ochiul. Iar ca tabloul să fie complet, în anumite momente actorii rup "pânza" spectacolului, cerând mai multă atenție sau spațiu de la public. Sau joacă un teatru cu umbre aproape la fel de grăitor precum cel sonor.

Întreaga scenă este un spectacol în sine. Nimic nu este de prisos, de la cuburile care ajută personajele să urce la înălțimea dorită de personalitatea fiecăruia, la peretele din fundal, unde un animal incert, între câine și pisică, își oferă din când în când sprijinul vizual și sonor. Sau după care stau prizoniere, ca după gratii, femeile pedepsite. Minunată scenografia **Alinei Dincă-Pușcașu**, dar și măștile construite de **Constantin Butoi**.

Spațiul scenic inteligent mobilat, dar și mobil, are culoare și nuanțe, surprize amuzante (vezi aspiratorul sau vasul cu paste) și adâncimi nebănuite. Dar nimic nu este superficial sau monoton, nu se dau lecții nici măcar atunci când Felice trebuie să ia vina asupra sa și să explice de ce le-a permis celor doi tineri să se vadă înainte de nuntă. Rolul ei nu este subliniat moralizator, chiar dacă textul asta sugerează. E mai curând o mărturisire cu tâlc. Și asta i se datorează și actriței **Cristina Gheorghe**.

Piesa este o comedie rafinată cu o critică socială discretă și un umor inteligent dozat.

Spectacolul are culoare, formă, conținut și o bucurie a interpretării absolut remarcabilă. De exemplu, cele trei femei căsătorite, soțiile istețe și independente dincolo de teamă sau cutume, au fiecare propria personalitate, jucată cu pasiune, nuanțat. Sunt tipuri diferite, foarte bine interpretate: soția cochetă măcinată totuși de

spaimă (**Nicoleta Miru Cosma**), cea care-și înecă amarul în băutură, excelentă prestația **Mirunei Dobrotă** și chiar soția rebelă, elegantă și cu sex- appeal, Felice (**Cristina Gheorghe**).

Bădăranii au, după cum spuneam și o a doua față, cea a păpușilor realizate inspirat de **Vlad Tănase**, niște personaje în sine. Măiestria cu care cei patru actori reușesc să își joace și personajele păpuși, dar și rolul de bărbați adevărați, cu neliniștile și nedumeririle lor, este absolut remarcabilă.

Sfinșii cutumelor, dedublați permanent între păpuși și oameni, păstrează cu talent echilibrul fragil existent până astăzi la amatorii de reprezentații masculine. De fapt, ei nici nu sunt cu adevărat bădărani, sunt mai curând „bădărăniți” de spaima că ar putea ieși din rând, că gura lumii i-ar condamna la știrbirea piedestalului pe care singuri s-au așezat. Cei patru actori sunt: **Andrei Ciugulea, Cosmin Cozma, Eduard Țișu și Eduard Onu**.

Un cuplu plastic și amuzant este contele Riccardo (**Andrei Dombrovski**) cu Felice (**Cristina Gheorghe**), la care diferența de statură și de atragere-respingere permanentă (excelent dansul!) joacă un rol important în economia comediei.

Ceea ce a mai explodat pur și simplu în spectacol au fost vocile celor doi tineri îndrăgostiți (Lucieta și Filippetto), interpretând melodii actuale. Cu atât mai interesantă și plăcută această inserție muzicală cu cât ambii actori au jucat impecabil, Filippetto (**Andrei Mădișan**) fiind o adevărată revelație actricească, la fel cum Lucieta (**Maria Niță**) este una vocală.

Nu-i pot uita pe actorii care sunt ”mediul” vibrant al piesei, perfect acordați, cu

o bucurie a intrărilor contagioasă, o armată perfect echilibrată scenic : **Elena Marin, Gina Geru, Adina Arăton, Ramona Păuc, Valeria Taban, Alex Tășchină**.

Și coregrafia **Victoriei Bucun**, care a înțeles exact intențiile regizorului, nu trebuie trecută cu vederea.

A fost necesar să sap adânc pentru a afla că ilustrația muzicală îi aparține tot lui **Cristi Gheorghe**, care, modest, nu a precizat acest lucru pe afiș. Și îmi pare rău că nu știu numele celor din echipa tehnică, pentru că nu vreau să nedreptățesc pe nimeni. Așa că le mulțumesc doar pentru efortul de a oferi un ambient sonor și de lumini pe măsura spectacolului.

Însă ceea ce rămâne după toate aceste menționări este sentimentul că regizorul a sudat o echipă complexă, a dat tonul unei construcții atât de atractive încât fiecare participant la montarea spectacolului s-a simțit parte firească din el. Lucru pe care spectatorii îl gustă și îl respectă.

Uneori ne ducem la teatru ca să împrumutăm ceva din frumusețea lui și să mergem mai departe. Alteori, vrem pur și simplu să mai învățăm ceva, fără ca asta să ne strivească sau să ne complexeze.

„Bădăranii”, ca spectacol, reprezintă moneda aceea norocoasă cu care putem controla destinul. Indiferent pe ce parte pică.

Un spectacol din care ieși cu ceva, fără să te zgârie nimic pe creier sau pe retină. Doar un „complot” al inteligenței rafinate, plastice și dramatice.

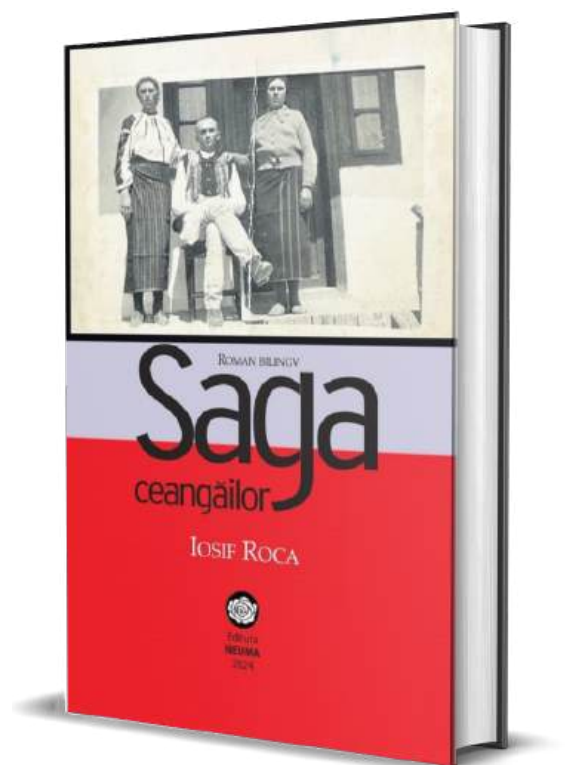
Bădăranii, după Carlo Goldoni, la Teatrul pentru Copii și Tineret „Gulliver” din Galați

Foto: © **Katia Nanu**

Între Saga și apocrif

George LATEȘ

Cu mai bine de o lună în urmă, Florina, președinta Filialei Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România, mi-a pus în față o provocare, aceea de a rosti într-o adunare dedicată poeziei și premierii unor condeieri din zona ei de autoritate scribalistică a unui laudatio pentru un autor pe care nu-l cunoșteam, nu-l văzusem vreodată în fapt și nici nu-l înțegasem în zona mea de interes imediat. O apariție recentă din 2024 m-a pus în contact cu un condeier redutabil (5 romane și 4 volume de eseuri și memorialistică) ce-și revendica apartenența la un neam de oameni, adesea ostracizat, din motive greu de înțeles, trecut în categoria nedemnă a unei românități trădate, deși motive pentru această culpă nu prea sunt demne de luat în seamă. Autorul acestei *Saga a ceangăilor*, cum își proclamă apartenența la acest neam ostracizat pe nedrept, este o conștiință vie și pregnantă a unei istorii pe care mulți au ignorat-o sau au trecut-o în categoria faptelor bizare. Apelativul de *ceangău* pe care autorul și-l asumă, este prin el însuși depreciativ, căci sufixul „ău / ăi” îl plasează în categoria faptelor nedemne. Și atunci Saga acestui neam de catolici moldoveni, trăitori între Carpați și Siret de sute de ani, vine să demonstreze un act de credință și de apartenență la poporul român, chiar dacă unii sau alții au încercat să-l atașeze unor alte neamuri și realități politice

vremelnice. Autorul acestei istorii insolite, în parte ficțiune romanescă, altfel însă o confesiune caldă despre o apartenență ce se cere reconsiderată, este un trăitor al unei drame a apartenenței și a unei demnități pe care n-o vrea redusă la un sufix depreciativ, pe care membrii acestei comunități nu și l-au asumat vreodată. Era și firesc pentru autor să nu-și asume deprecierea denominației ci, mai degrabă, mândria apartenenței la

un neam cu o istorie multiseclară, ce se revendică de la credință religioasă și o limbă impusă oficial ca vehicul al celei dintâi, fără însă ca acest *distinguo* religios și lingvistic să-l plaseze în categoria negativă și negativistă a nonromânității.

Evident că ne-a frapat asocierea dintre o denotație ilustră (*Saga*) și cuvântul depreciativ (ceangău), pe care autorul nu ezită să le pună într-o ecuație oximoronică, până la urmă însă, se rezolvă o chestiune a unei apartenențe dramatice la o realitate încă vie în cadrul comunității (ostracizarea majoritarilor) asumată însă de conștiințele lucide ca un fapt în sine, ca pe o culpă ce trebuie ispășită. Paradoxal, ostracizarea a fost și este mai puternică din partea convorbitorilor aceleiași limbi (maghiara), decât din partea conaționalilor (români) cu care s-a conviețuit în condiții de normalitate.

Interesele maghiare au fost evidente în zona unei asimilări forțate, emisari maghiari au purces la numărarea lor precum se numără animalele; s-a încercat, spune autorul, chiar crearea unei enclave distincte între Carpați și Siret, în schimb, când aceștia au încercat o apropiere au fost respinși cu violență (vezi episodul pelerinajului la Sumulea-Ciuc de unde catolicii moldoveni au fost alungați cu argumente nedemne de un bun creștin). Pentru simetrie, tocmai pentru a sugera ideea unei judecăți partizane, autorul relatează o călătorie cu autobuzul a unor copii din satul Faraoani, obârșia celui care scrie și rescrie istoria neamului său. Pentru că vorbeau maghiară, copiii trimiși după pâine la Bacău au fost bruscați de unul dintre călătorii de pe același traseu. Paralelismul s-a vrut unul cu substrat religios; smerenia peregrinilor vs. pâinea cea de toate zilele a unui neam discret ca atitudine civică, mândră însă de apartenența

la același Dumnezeu, fie el catolic, ortodox sau protestant. Lirismul faptelor relatate de autor atenuează violența xenofobă a celor care n-au conștientizat culpa socială și n-au avut suficientă înțelegere pentru minoritarii cu care românii din Moldova conviețuiesc de sute de ani. Nici autorul cărții de față nu-i este important momentul când o comunitate consistentă numeric a trecut de la ortodoxie la catolicism, limba maghiară fiind calul troian prin care oamenii și-au uitat rădăcinile primare, ca să îmbrace straiile mai tentante ale unei noi credințe și ale unei identități lingvistice impusă de un imperiu din vecinătate ca parte a unei politici expansioniste de anvergură.

Un comentariu special merită folosirea cuvântului *Saga* din titlul ales de autor pentru a-și proiecta neamul într-o istorie ilustră. Acesta vine dintr-o tradiție scandinavă din secolele X - XIV, unde însemna povestire, spunere și presupunea relatarea unor evenimente din istoria Islandei, fapte ale regilor norvegieni, împletite cu elemente din mitologia nordică.

Tot acest legendar nordic a cunoscut o difuzare aedică / scandinavă, ceea ce a presupus o circulație orală accentuată până ce s-a recules, târziu, ce-i drept, și la una scrisă / tipărită chiar. Pentru cititorul contemporan *Saga* e legată nemijlocit de romanul *Forsythe Saga*, cu sensul de istorie a unei familii pe durata a trei decenii. Pentru Iosif Roca, alintat în copilărie cu apelativul de Iosca, ideea tripticului narativ e strămutată din zona familială în cea a etnicității. Saga lui Ioșca respectă regula minimului din logica artistotelică și de aceea adopta formula tripticului narativ gradualizat și liricizat, de aceea valoarea documentară a cărții trebuie luată în seamă cum grano salis.

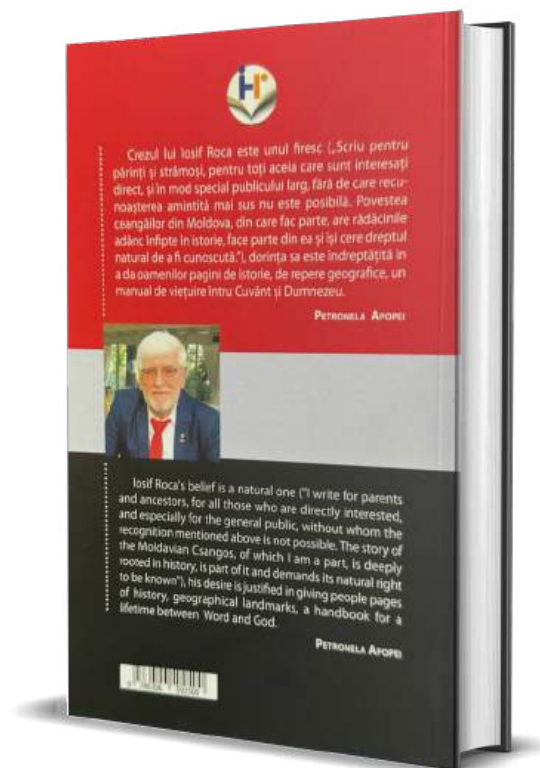
Al doilea cuvânt din titlul cărții

(ceangău / ceangăilor) necesită și el puțină atenție.

Oamenii locului nu se recunosc în acest apelativ depreciativ și de aceea preferă alte denumiri mai în conformitate cu apartenența lor culturală.

Lumile (maghiară și română) l-au acceptat neștiind că de fapt el ostracitează un neam cu o istorie onorabilă și chiar onorantă. În limbile ungro-finice dar și în cele occidentale (italiană, spaniolă, germană) cuvântul chango desemnează un membru al unei comunități migratorii (țigani), ajunși la porțile muntoase ale Imperiului și ținute aici la distanță de lumea de dincolo de Carpați. La rândul lor, românii ardeleni au fost asimilați acestei etnii migratorii și desemnați prin același apelativ degradant. Când Ioan Budai-Deleanu și-a finalizat epopeea *Tiganiada*, subintitulând-o *Tabăra țiganilor* a avut în vedere acest apelativ imperial pentru majoritarii români, cei pe care Școala Ardelenească îi scotea de sub tutela degradantă și-i proiecta într-o istorie imperială onorantă și egalitară, încât Unio Trium Nationum un slogan politic fără acoperite în realitatea demografică a unei Transilvanii care-și cerea dreptul de a aspira la o altă apartenență. În drumul lor spre Inimoasa, cetele de țigani / români se lasă călăuziți de promisiunile imperiale (arme, adică dreptul de a sluji în armata imperială, și olaturi de moșie, ceea ce făcea referință la dreptul de a deveni nativ și de a ieși din bordeie ca să-și ridice case de lemn sau piatră, ceea ce anterior) nu era permis.

Pe bună dreptate, magistratul imperial Budai-Deleanu a legat fedeleș manuscrisul epopeii în cele două variante ale sale (1800 - 1810), l-a încuiat într-un sertar și l-a lăsat familiei cu limbă de moarte să nu-l publice câtă vreme realitățile

politice nu-i vor fi favorabile. De aceea a și apărut abia în 1925 când Gheorghe Caidaș a putut împlini visul autorului de a-l duce în lumina tiparului, decodificările ulterioare nefiind însă la înălțimea efortului auctorial. Paralelismul, poate forțat, dintre *Saga ceangăilor* și *Tiganiada* l-au vrut relevant pentru ceea ce e soarta cărților, nu și pentru valoarea în sine a celor două texte.

Probabil că autorul și-a gândit *Saga* neamului său ca fiind una exponențială, de aceea a oscilat între o structură de roman și o alta de memorialistă. Problema e mai simplă, azi, romanul nu mai e roman, în accepția clasică, iar memoriile parazitează epicul până într-atât, încât îl fac greu recognoscibil. E și verdictul nostru critic, cel care ne permite să ne solidarizăm cu un autor afiliat unei etnii și să luăm distanță de un prozator care mai are timp să-și obiectiveze scriitura.

Un pumn de vorbe

George LIXANDRU

Un pumn de vorbe
lui Daniel Corbu

*S-a ierbit poteca dintre noi, poete!
Buruienile ne-au sufocat poemele;
cuvintele cu care ne vorbim
nu mai au spațiu.*

*Aerul
ce se izbește de chipurile noastre
nu mai are sânge.
Ne stingem, poete!*

*Printre toate gândurile noastre
hălăduiesc
miraculoasele file ale singurătății.*

*Lângă atâtea fluvii de cuvinte
se odihnește furtuna, poete,
iar la ușa înzăpezită a Bojdeucii
trupul buruienilor de-alt' dat'
își înalță degetul arătător
spre umerii albi ai tăcerii.*

*Nu mai comunică poteca dintre noi, poete!
Nici Creangă nu mai trece pe aici.
Chipurile noastre nu mai au sânge.
Ne stingem ușor, poete,
aruncând unul spre altul
ultimul pumn de vorbe
pentru nu știu care viitor.*

Jurnalul unei umbre

*motto: „Cu ce am influențat
eu vremea mea, Seneca?”*

Cine sunt George Lixandru cei care țin în
mână
viitorul, cerul. cuvântul?
Ce formă a înțelepciunii, Seneca
mi-a răscolit sângele îmbătrânind
cuvintele?
Nu mai trăiești bine cu tine
George Lixandru.

Nu poți
 să-ți mai golești capul de cuvinte.
 Doamne!
 Parcă mai sunt pe pământ,
 dar ceva a plecat din mine de curând.
 Viața plină de tăcere, nu a influențat
 veacul
 am pierdut controlul rugăciunilor.
 Cine sunt George Lixandru cei care țin în
 mână
 viitorul, cerul, cuvântul?
 Ce formă a înțelepciunii, Seneca
 mi-a răscolit sângele îmbătrânind
 cuvintele?
 Fug continuu, Seneca, de la locul faptei
 trăind o dramă continuă
 ideile se cufundă
 în ploile care ne inundă.
 Măinile și-au pierdut memoria
 răscolind în veac istoria.
 Ce fel de om aş fi, Seneca,
 dacă nu aş răspândi bunătate?
 Dacă oamenii nu le-aş aduce
 un gram de lumină,
 nici raiul nu ar fi mai frumos ca viața.
 Ce fel de om aş fi
 dacă voi nu m-ați mai ști?
 Dacă lacrimii i-ar fi înghețat mâinile,
 dacă nu pot să îmi aleg viața,
 cum aş putea să îmi aleg moartea?
 Sunt un umil semn, Seneca,
 sunt punctul de unde se aprinde focul
 cad și învăț a mă ridica,
 vin și plec visând printre resturi de
 eternitate,
 las golurile să-și umple forma
 iar dacă bunătatea este pe planeta asta,
 până în ultima clipă
 o caut.
 Nu te împaci bine cu tine, George
 Lixandru,
 cocoșul biblic va mai cânta
 în ograda singurătății tale,
 secretele cerului sunt pe sfârșite,

menirea ta a fost să fii aici,
 tu nu trăiești, tu ești.

Aliquo Terrarum

Pe o uliță în noapte,
 e-un miros de gutui coapte,
 licurici printre salcâmi
 sparg lumini la rădăcini,
 liniște, tăcere, vise
 vântu-n zori de zi șoptise,
 iar prin sânul nopții cald
 latră-un câine lângă gard.
 Nori de vânt ademeniți,
 un ciulin cu ochi fierbinți,
 roua doarme sub un păr,
 pași de cal într-un obor,
 umbre lungi pe garduri
 scurte,
 rogojini și trestii mute.
 Și pe-o uliță în noapte,
 e-un miros de gutui coapte,
 vântul îmi șoptește-n spate,
 curge noaptea

mai departe...

Pe o uliță, în noapte,
 singur și tăcut mă plimb,
 printre umbre se aud șoaapte,
 luna e-mbrăcată-n frig.
 Noaptea curge printre umbre,
 păsări se ascund în frunze
 și pe-o uliță, în noapte,
 e-un miros de gutui coapte,
 vântul îmi șoptește-n spate,
 curge noaptea

mai departe...

Acea seară de august

Corina GIURGIA

26 august 2023

Data în care o parte din sufletul meu a ales să mă părăsească. A trecut atâta timp de atunci și eu încă aud valurile apei sărate ale Mării Ionice cum se izbeau de malul presărat cu aur.

Un loc atât de frumos, presărat cu acea mireasmă atât de caracteristică Greciei. Un loc perfect, însă înșelător, cu toată povestea ce o ascunde. Una din zecile de povești pe care ființa mi le-a scrijelit fără de milă pe suflet cu un ciob de sticlă spartă. Seara ce m-a schimbat fără îngăduință și care mi-a furat tot ce nu se poate recupera. Și acum, naivă cum poate și acum sunt, am ajuns să scriu despre trecut cu riscul inconștient de a mă reîntoarce acolo unde urăsc cel mai mult. Am inima pierdută în trecut și mintea în prezent. Despre trup nu pot spune altceva decât că este în derivă pe un ocean liniștit. Privește cerul înstelat în timp ce apa îi împletește părul creț și negru ca tăciunele. Nu pot spune că acum nu sunt fericită, ba chiar mai mult decât am fost vreodată. Și cu toate astea, încă se vede o mică dâră de tristețe odată ce zâmbesc. Nu pot spune că-i mai văd chipul sau că-i mai simt degetele lungi și subțiri pe pielea mea. Asta se întâmplă mult prea rar pentru a recunoaște.

26 august 2023, când speranțele au explodat în interiorul meu ca niște artificii ce au lăsat în urmă doar scrum.

Știu că asta este unul din motivele pentru care te-ai transformat într-un șarpe cu piele de gheață, înfășurându-te în jurul gâtului meu în timp ce mă uitam la stele. Pentru că orgoliul tău voia să te fac nemuritor, să scriu despre tine așa cum ți-am zis că am făcut și pentru alte suflete la fel de îmbibate în otravă ca al tău. Și de-ai ști cât mă doare ființa că acum, după un an de atunci, să-ți îndeplinesc dorința obsedantă cu care ai sfârșit povestea mea de dragoste.

Am ajuns să scriu cu lacrimile ce s-au evaporat demult pe obrajii mei cele mai grotești cuvinte pe care le pot găsi și să ți le atribui.

Poate așa mi-e mie. Am prostul obicei ca, în loc să mă bucur de oamenii speciali de lângă mine, să rămân în taină cu imaginea persoanei pe care nici nu mi-o mai doresc.

DICTIONAR

Artiști plastici gălățeni (213)

Corneliu STOICA

RIZA Claudia-Andra – pictor, grafician. S-a născut la 14 aprilie 2001 în Galați. A absolvit Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin” Galați, Secția Arte Plastice (2020), Universitatea „Dunărea de Jos”, Facultate de Arte, Secția Pictură (2023). Este masterandă în anul II la aceeași facultate. *Participări la expoziții de grup:* „Portretul în desen și gravură”, Biblioteca Franceză „Eugene Ionesco”, Galați; Expoziția Societății Artiștilor Figurativi din România, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2019); Concursul Internațional de Artă Figurativă ARC Salon 2020, S. U. A., ediția a XV-a (2020/2021); „Atelier”, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați (2021, 2022, 2023); Expoziția de Icoane „Apostolat la Dunărea de Jos”, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați; Bienala Națională de Gravură „Gabriel Popescu”, Muzeul de Artă Târgoviște (2021); Expoziția Internațională de Arte Vizuale „Brâncuși văzut în 145 de portrete, Muzeul Național „Constantin Brâncuși”, Târgu Jiu (2021) și Pavilionul României la Expo 2020 Dubai, Emiratele Arabe Unite (2022); „Lumină, Culoare, Rugăciune”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos, Galați; Anuala de Artă Plastică Religioasă și Restaurare, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”,

București (2022, 2023); „Expo-gravura 22”, Galeria de Artă „Serfioti”, Galați, „Atelier”, Galeria de Artă Brăila; Expoziție la inaugurarea Casei Artelor Galați; Bienala Națională de Grafică „Constantin Găvenea”, Muzeul de Artă, Tulcea (2022, 2024); „Carte Obiect”, Galeria de Artă „Serfioti”, Galați (2022); „Icoana, Frumusețe a Ortodoxiei”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos, Galați; „Arta ... la Feminin”, Galeria de Artă „Ștefan Luchian”, Botoșani; „Atelier”, Casa Artelor Galați, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad și Galeria de Artă „Gheorghe Naum”, Brăila; „Sens și Consens”, Casa Artelor

Galați; Expoziția „Licență”, Galeria de Artă „Academica”, Galați; „Demersuri artistice pe Valea Râmnicului-Sărat, edițiile 2021-2022, Căminul Cultural al comunei Chiojdeni, Vrancea; Bienala Națională de Pictură „Alexandru Ciucurencu”, Tulcea; Expoziția – Concurs „Contemporary Drawing in Romania”, ediția I, Scentovici & Benowitz Gallery, București; Bienala Națională de Artă Plastică „Lascăr Vorel”, ediția a XVIII-a, Piatra Neamț; Expoziția Concursului Internațional „Gheorghe Petrașcu”, Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, Tecuci; Bienala de Gravură „Gabriel Popescu”, Târgoviște (2023); „Atelier”; Muzeul Județean „Ștefan cel Mare”, Vaslui; „Experiment”, Centrul Cultural Nicăpetre, Brăila; „Arta Prezentului”, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad”; „Studio 2024”, Galeria de Artă „Nicolae Mantu”, Galați; „Fii Artă”, ediția a IV-a, Galeria Casino Sinaia; Expoziția - Concurs „Catalizator de Începuturi”, Asociația „Cred în România” + ARCUB, Hanul Gabroveni, București; Salonul de toamnă al Filialei Galați a U.A.P.R., Galeria de Artă „Nicolae Mantu”, Galați; „Expo-Alumni”, ediția I, Casa Artelor, Galați (2024); „Confluente în Ianuarie, Galeria „Nicolae Mantu”, Galați (2025). *Participări la tabere de creație:* Simpozionul de pictură și grafică „Discursuri plastice pe Valea Râmnicului – Sărat (2021); „Demersuri artistice pe valea Râmnicului - Sărat (2022, 2023). *Distincții:* Premiul CONEXIUNI, Concursul de Artă Plastică „Conexiuni”, ediția a VI-a, Galați; Premiul Special pentru Grafică, Concursul Național de Arte „Margareta Sterian”, Buzău (2019); Premiul I Grafică, Concursul Național de Arte Plastice „Camil Ressu”, Galați (2019); Mențiune Onorabilă (categoria Adolescenți), Concursul Internațional de Artă „ARC SALON”, ediția a XV-a, organizat de Art Renewal, New Jersey, S.

Riza Claudia Andra - Destiny

Riza Claudia Andra - Peisaj Danubian

Riza Claudia Andra - Suave

U. A. (2021); Premiul I, Bienala Națională de Grafică „Constantin Găvenea”, Ediția a II-a, Tulcea (2022); Premiul III, Concursul Național „Îndrăgostit de patrimoniu”, București (2023); Premiul III, Concursul Internațional „Gheorghe Petrașcu”, Tecuci (2023).

Aflată în primii ani de activitate ai carierei sale artistice, prezență frecventă în cadrul expozițiilor cu caracter local, național și internațional, unde deja a fost remarcată și onorată cu mai multe premii și mențiuni, Claudia-Andra Riza cultivă o creație de factură realistă, în centrul căreia se află figura umană și peisajul atât de fermecător al meleagurilor românești. Galeria de portrete cuprinzând chipuri ale unor personalități celebre ale artei și științei din țara noastră (Constantin Brâncuși, Henry Coandă) sau ale unor persoane apropiate, colege de liceu și de facultate („Miruna”, „Flora”, „Destiny”, „Amintiri”, „Suave”, „Cosmin” „Sublim”, „Profund”, „Memories”, „Prințul Broscoi”, „Armonie”), tripticul de mari dimensiuni „ColorAida”, în compoziția căruia sunt portretizați pictorul austriac Friedensreich Hundertwasser, pictorul haitian-american Jean-Michel Basquiat și cea care a fost influențată de stilul acestora, pictorița Aida Leonte, ca și gravura în ac rece „Autoportret”, ne dau prilejul să descoperim în persoana artistei o foarte bună portretistă. Claudia-Andra Riza, fină observatoare, are capacitatea de a pătrunde în psihologia personajelor, de a le sonda forumul lor lăuntric, de a le înțelege, reușind ca în expresia figurii, cu mijloacele pe care le are la dispoziție, să le scoată în relief trăsături definitorii ale personalității lor. Și mai ales are acel „dar special” de care vorbea Henry Matisse de a face portretul să semene cu modelul, „dar” pe care nu toți plasticienii îl au. Majoritatea lucrărilor menționate sunt realizate în grafit pe hârtie, în pastel sau sunt

gravuri executate în tehnica ac rece. Figurile umane imortalizate sunt configurate în manieră clasică cu un desen precis, riguros, mergând până la evidențierea celor mai fine detalii fizionomice și de vestimentație (a se observa prezența dantelei în îmbrăcămintea personajelor, textura motivelor decorative). Ele au individualitate, declanșează în sufletele privitorilor emoții, sentimente, trăiri diferite. Felul cum graficiana este atentă la raportul dintre lumină și umbră, nuanțele tonale minuțioase, de mare rafinament, conduc la obținerea unor efecte cromatice subtile chiar în lucrările monocrome. Unele desene de sine stătătoare sunt reluate în gravuri sau unele gravuri sunt imprimate fiecare în mai multe dominante cromatice. Altădată, unele portrete sunt investite cu conotații simbolice, cum este, de pildă, „Destiny, o pledoarie vizuală pentru idealul de frumusețe feminină și pentru rolul major, complex și responsabilitățile pe care le are astăzi femeia în societate.

În peisajele Claudiei Riza întâlnim imagini tonifiante de pe Dunăre („Peisaj danubian”, „Refugiu”), din Pădurea Gârboavele („Muzeul Satului I, II”), din zona Vrancei („Cătuți”, „Vintileasca”) sau de la Măgura Buzăului („Măgura I, II”). Pentru realizarea lor, artista apelează la aceleași tehnici folosite și în grafică: pastel, ulei pe pânză, gravură colorată. Deși tablourile sunt în general de dimensiuni reduse, priveliștile cuprinse în spațiul plastic au ample deschideri perspectivale, cromatica este proaspătă, luminoasă, artista urmărind redarea specificului fiecărui loc, a arhitecturii construcțiilor, a atmosferei poetice a cadrului natural. Peisajele Claudiei Riza creează o stare de chietudine celor care le contemplează, de confort spiritual și îndeamnă la cunoașterea directă a unor locuri și obiective turistice din spațiul geografic al județului Galați și al țării.

Concursul Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Mantu” ediția a XVII-a 17 aprilie 2025

Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați au organizat în perioada 27.03 – 8.05.2025, ediția a XVII-a a Concursului Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Mantu”, care a avut trei secțiuni: pictură, grafică, juniori (9-14 ani).

Concursul s-a adresat, în special, elevilor școlilor de arte și meserii din țară și omagiază personalitatea celui care a fost NICOLAE MANTU – „pictor reprezentativ” al urbei noastre.

Tema concursului din acest an a fost „AMINTIRI”.

Concurenții au prezentat lucrări de pictură și grafică, înrămate, cu dimensiuni de maxim 50 cm pe 70 cm.

Comisia de jurizare a lucrărilor a avut următoarea componență: președinte - Gheorghe Andreescu, artist plastic, prof. Cristian Radu, Școala Populară de Arte și Meserii „Vespasian Lungu” Brăila, prof. Andreea Constandache, Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin” Galați, prof. Olimpia Ștefan, Școala de Arte a Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați.

Antonovici Bogdan
Pictură - Premiu I

Dinca Cristina Maria
Pictură - Premiu II

Stan Adriana
Grafică - Premiu I

Smarandache Gabriel Alex
Grafică - Mențiune

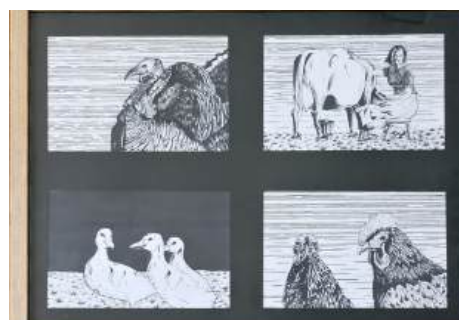
Chioseana Ana
Juniori - Premiu II

Faloba Mirona Ioana
Grafică - Premiu II

Josan Amalia
Juniori - Mențiune

Budea Melisa Natasha
Premiul „Nicolae Măntu”

Leca Violeta
Grafică - Premiu III

Burilov Oleksandr
Juniori - Premiu III

Butan Maria Alexandra
Juniori - Mențiune

Diaconu Denis Mihai
Pictură - Premiu Special

Roman Ecaterina
Juniori - Premiu I

Aiordăchioaie Daniela
Premiul „Nicolae Măntu”

Badea Aneta
Premiul
„Nicolae Măntu”

Beica-Cifu Maria
Premiul
„Nicolae Măntu”

Bucur Liana
Premiul „Nicolae Mantu”

Căpățână Andrei
Premiul „Nicolae Mantu”

Dumitrescu Alessia Teodora
Premiul „Nicolae Mantu”

Dima Carmen
Pictură - Premiu Special

Dan Aurelia
Premiul „Nicolae Mantu”

Giuglea Elena
Premiul „Nicolae Mantu”

Bene Denisa Betania
Premiul „Nicolae Mantu”

Ursut Alex
Premiul „Nicolae Mantu”

Moraru Victoria
Premiul „Nicolae Mantu”

Onișor Daniela
Premiul „Nicolae Mantu”

Popa Gabriel
Premiul „Nicolae Mantu”

Popava Elizabeta
Premiul „Nicolae Mantu”

Coroi Alexandru
Premiul „Nicolae Mantu”

Andronache Ioana
Premiul „Nicolae Mantu”

Popa Ioana
Premiul „Nicolae Mantu”

Lazăr Eliza
Premiul „Nicolae Mantu”

Sîrbu Jenica
Premiul „Nicolae Mantu”

Vizitiu Gabriela
Premiul „Nicolae Mantu”

Georgescu Lucia
Pictură - Premiu III

Duta Raluca
Pictură - Mențiune Specială

Zaharia Cleopatra
Premiul „Nicolae Mantu”

Tătaru Diana
Premiul „Nicolae Mantu”

Stratulat Ana
Premiul „Nicolae Mantu”

ARHIVĂ FOTO

1. RafTârg. Ziua Mondială a Cărții și a drepturilor de autor
23 aprilie 2025

CRONICĂ

3. Scena viselor triumfătoare - Octavian Mihalcea
6. Psihanaliză, poezie și cafea - Georgiana Dragomir
12. O cărămidă pentru un bonsai paradisiac - Adi G. Secară
26. Un mod de a crea simbolic- Petre Isachi
30. O comedie rafinată - Katia Nanu
33. Între Saga și apocrif - George Lateș

SERIAL

23. Kiki scrie, Kiki citește, Kiki traduce. Magicianul în mantie roșie -
Carmen Andrei

CREAȚIE LITERARĂ

10. REM/ve - Penelopa Zadar
16. Uneori și îngerii plâng - Tudor Cicu
19. Proiecție - Silvia Curelaru
21. Tabu - Gheorghe Bacalbașa
29. Galați - oraș - cuceritor de inimi - Volodymyr V. Lukovych
36. Un pumn de vorbe - George Lixandru
38. Acea seară de august - Corina Giurgiu

ART City. Reading City

5. Lumina Stelară - Petru Iamandi, Ed. Axis Libri, 2025
15. Jurnalul unui fir de păpădie - Antologie de poezie 2005 - 2023- Săndel
Stamate Ed. EIKON, 2025

ARTĂ PLASTICĂ

39. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (213) - Corneliu Stoica
42. Concursul Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Măntu”
Ed. aXVII-a, 17 aprilie 2025

© Diaconu Denis Mihai